

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 26.

Lördagen den 20 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Bergström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till införande i gällande tulltaxa af vissa bestämmelser rörande förtullning från frihamn eller frilager;

2:o) angående utförande under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 af en försöksmobilisering och därmed sammanhängande öfningar; samt

3:o) med förslag till lag om vapenöfningar under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 för utrönande af härens krigsberedskap (mobiliseringsöfningar).

Justerades protokollen för den 13 i denna månad.

Vid föredragning af nedannämnda från Andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 292, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för landskommun att anordna egen uppborädsförvaltning m. m., och

nr 293, med delgifning af samma kammares beslut öfver dess femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till tryggande af den gemensamma skandinaviska lagstiftningen, m. m.,

beslöt Första kammaren hänvisa dessa ärenden till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af följande från Andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 294, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning af herr Eriks-

sons i Grängesberg motion, nr 241, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden m. m., samt

nr 295, med delgifning af samma kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, angående herr Söderbergs i Stockholm motion, nr 251, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af arbetsförmedling för sjöfolk m. m.,

beslöt Första kammaren hänvisa dessa ärenden till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § 1 punkten i lagen om val till Riksdagen;

bankoutskottets utlåtande nr 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afskrifning af viss del utaf domkapitlets i Skara skuld till riksgäldskontoret;

lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående dödsstraffets upphäfvande; äfvensom

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i anledning af motion, nr 88, af herr Lindley, angående skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärder för inrättande af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande jordbruksutskottets den 17 och 18 innevarande april bordlagda utlåtande nr 1, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkterna 1—6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Under punkt 7 af förevarande hufvudtitel i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att

ej mindre under riksstatens nionde hufvudtitel uppföra såsom bidrag till distriktsveterinärers aflönande ett förslagsanslag å 146,000 kronor;

än äfven besluta, att sistnämnda anslag finge, jämte anslaget till länsveterinärer och veterinärstipendiater, i riksstaten uppföras under en gemensam anslagstitel: »veterinärväsendet» med följande uppställning:

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*

bestämt anslag:

till länsveterinärer och veterinärstipendiater kronor 86,500: —

förslagsanslag:

till bidrag till distriktsveterinärers aflönande..... » 146,000: —

Summa kronor 232,500: —

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

I anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning hade inom Riksdagen väckts fyra särskilda motioner, hvori föreslagits:

i motionen nr 84 inom Andra kammaren af herr *Olausson*, att Riksdagen måtte

1:o besluta den ändringen uti Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation af landets distriktsveterinärväsende, att hälften af de föreslagna löneförmånerna skulle utgå af statsmedel samt att förslagsanslaget till bidrag till distriktsveterinärers aflönande höjdes från af Kungl. Maj:t föreslagna 146,000 kronor till 203,000 kronor;

2:o i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, dels

att Kungl. Maj:t måtte utarbета sådana bestämmelser angående tillsättande af distriktsveterinärtjänster, att det tillkomme vederbörande läns distriktsveterinärstyrelse att till medicinalstyrelsen anmäla, när distriktsveterinärtjänst blifvit ledig, hvilken senare styrelse det då skulle åligga att kungöra tjänsten till ansökan ledig inom trettio dagar och att efter ansökningstidens slut uppföra tre af de sökande på förslag, med förord för den ene af dem, och skulle det sedan tillkomma veterinärstyrelsen att till tjänsten utnämna en af de på förslag uppförda, samt

att det tillkomme länets veterinärstyrelse att efter medicinalstyrelsens hörande entlediga distriktsveterinär äfvensom bevilja tjänstledighet och antaga kompetent vikarie, och dels

att i samma skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t måtte bereda Riksdagen tillfälle att yttra sig om förslag till taxa för distriktsveterinärerna;

i motionen nr 9 i Första kammaren af herr *Malmberg* m. fl. och i motionen nr 53 i Andra kammaren af herrar *Vennersten* och *Svensson* i Skyllberg sammanstämmande, att med ändring af det i kungl. propositionen rörande distriktsveterinärväsendets ordnande föreslagna ålderstillägget å 400 kronor måtte utgå tvenne ålderstillägg å hvardera 300 kronor efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring, hvilka ålderstillägg borde utgå retroaktivt och hvilken ändring af den kungl. propositionen föranledde en ökning af det i densamma begärda anslaget till ålderstillägg af omkring 8,000 kronor; samt

i motionen nr 54 i Första kammaren af herr *Skarstedt*, att Riksdagen måtte besluta, att den i Kungl. Maj:ts statsverksproposition under nionde hufvudtiteln (punkt 7) föreslagna löneförhöjningen tillkomme distriktsveterinär endast under den förutsättning, att han icke åtog sig ombudskap eller agentur för häst- eller kreatursförsäkringsanstalt.

Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.
(Forts.)

Utskottet hade i förevarande punkt på åberopade grunder hemställt,

a) att Riksdagen, med bifall till hvad Kungl. Maj:t under förevarande punkt af statsverkspropositionen hemställt och med afslag å herrar Malmborgs m. fl. samt Vennerstens och Svenssons i Skyllberg ifrågavarande motioner äfvensom å hvad i herr Olaussons förevarande motion under 1:o föreslagits, såvidt det skilde sig från hvad utskottet i ämnet förordat och Kungl. Maj:t hemställt, måtte

ej mindre under riksstatens nionde hufvudtitel uppföra såsom bidrag till distriktsveterinärers aflönande ett förslagsanslag å 146,000 kronor;

än äfven besluta, att sistnämnda anslag finge, jämte anslaget till länsveterinärer och veterinärstipendiater, i riksstaten uppföras under en gemensam anslagstitel: »veterinärväsendet» med följande uppställning:

bestämdt anslag:

till länsveterinärer och veterinärstipendiater kronor 86,500: —

förslagsanslag:

till bidrag till distriktsveterinärers aflönande..... » 146,000: —

Summa kronor 232,500: —

b) att Riksdagen måtte afslå herr Skarstedts ifrågavarande motion;

c) att herr Olaussons förenämnda motion i hvad densamma anginge tillsättande af distriktsveterinärtjänster finge anses besvarad genom hvad utskottet i ämnet anförde;

d) att Riksdagen måtte afslå samma motion i hvad den anginge entledigande af samt beviljande af tjänstledighet och antagande af vikarie för distriktsveterinär; samt

e) att Riksdagen måtte afslå samma motion i hvad den rörde taxa för distriktsveterinärerna.

Reservationer hade afgifvits af 1:o) herr *Odelberg*, som hemställt, att Riksdagen måtte afslå såväl Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning som de i ämnet väckta motionerna, 2:o) herr *Lindblad*, *Ernst*, som ansett, att utskottets motivering bort hafva viss, i reservationen angifven lydelse, samt 3:o) herr *Ericsson*, *Aaby*, hvilken likväl *ej* autydt sin mening.

Herr *Odelberg*: Herr talman! Frågan om det civila veterinärväsendets ordnande i vårt land har, såsom herrarna veta, varit under Kungl. Maj:ts och Riksdagens pröfning åtskilliga gånger, men hittills hafva alla förslag om aflönning af distriktsveterinärerna medelst statsmedel tillbakavisats af Riksdagen. Riksdagen har däremot anslagit 86,500 kronor för aflönande af 32 länsveterinärer och 6 veterinärstipendiater, under det hushållningssällskap, lands-

ting och kommuner fått vidkännas omkostnaderna för aflöning af distriktsveterinärerna. Nu har emellertid Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bevilja ett förslagsanslag på icke mindre än 146,000 kr. för att efter vissa bestämda grunder användas till distriktsveterinärernas aflöning, hvartill jämväl skulle komma ett af statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ifrågasatt anslag på 10,000 kr. för distriktsveterinärernas pensionering. Men om en sådan åtgärd möjligen kunde hafva varit berättigad, innan distriktsveterinärväsendet blifvit fullt genomfördt i vårt land, synes mig numera, sedan inom samtliga landets län distriktsveterinärväsendet ordnats på ett fullt betryggande sätt och vederbörandes aflöning bestämts efter de olika ortsförhållandena, ett dylikt ingripande från statens sida alldeles obehöfvt.

För att emellertid motivera statsanslaget har man velat göra gällande, att det är ett så stort statsintresse, att distriktsveterinärerna blifva statstjänare. Nu vill jag icke bestrida, att motarbetandet af smittosamma husdjursjukdomar i vårt land innebär ett statsintresse, men för detta sitt intresse har staten redan sörjt, då den anslagit aflöningar åt länsveterinärer, hvilka uteslutande hafva till uppgift att sörja för djurhygienien inom sina respektive områden. Det är visserligen sant, att distriktsveterinärerna en och annan gång inom sina distrikt måste gripa in på anmodan af medicinalstyrelsen för att hjälpa till vid motarbetandet af smittosamma kreaturssjukdomar, men jag tror icke, att statsintresset så ofta kräfver dylikt ingripande, och för öfrigt hafva distriktsveterinärerna vid sådana tillfällen dagtraktamente och reseersättning af statsmedel. Men äfven utan medicinalstyrelsens förordnande torde de på grund af sin tjänst vara pliktiga att själfmant uppträda, ty vederbörande kommuner och landsting skulle icke vara belättna, därest veterinärerna negligerade utbrutna kreaturssjukdomar inom sina distrikt. Ty på samma gång som här föreligger ett statsintresse, måste man säga, att det också föreligger ett intresse för de orter, där veterinärerna äro satta att verka.

Ett ytterligare skäl, hvarför staten skulle bidraga till veterinärernas aflöning, får man söka i den sträfvan, som numera allt mer och mer gör sig gällande, nämligen att öfverflytta så mycket som möjligt af kommuners och landstings utgifter till staten. Men äfven om man anser det skälet talande, kan jag icke finna, att det sätt, statsrådet här föreslagit för frågans lösning, är lyckligt, ty genom detta sätt uppstår enligt mitt förmenande ingen som helst lättnad för kommuner eller landsting. Af den redogörelse, som i statsverkspropositionen lämnats, finner man, att numera 208 distriktsveterinärer anställts i vårt land, och att aflöningen till dem utgår med mycket olika belopp, varierande mellan 1,000 kronor och ända upp till 3,000 kronor om året, beroende på de lokala förhållandena. I somliga delar af vårt land, där distriktsveterinären har lätt att få praktik, där behöfver han icke åtnjuta så hög aflöning, men i

Omorganisation af distriktsveterinärväsendet.
Forts.)

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*

(Forts.)

andra delar åter, där det är förenadt med större svårigheter för veterinärerna att skaffa sig praktik, där böra de få en högre aföning. Nu har statsrådet föreslagit, att statsverket skulle till hvar och en af distriktsveterinärerna lämna 600 kronor om året i understöd, såvida vederbörande distrikt svarade för, att veterinärens lön uppginge till minst 1,800 kronor, samt lämna 200 kronor såsom bidrag till ålderstillägg, därest distriktet garanterade ett ålderstillägg å 400 kronor. Följden komme naturligtvis att blifva den, att de distrikt, där distriktsveterinärerna äro fullt belättna med en lön på 1,000 kronor och där denna lön icke hindrar, att man har öfverflöd på sökande till befattningarna, där skulle vederbörande helt omotiveradt nödgas höja lönen, för att veterinären skulle erhålla sina 1,800 kronor. I andra distrikt åter, där man redan nu får vidkännas en utgift på 3,000 kronor till veterinären, erhåller distriktet visserligen 600 kronor i bidrag, men då lönerna på andra håll t. ex. i de södra och mellersta delarna af landet samtidigt blifva höjda, måste de också höjas i dessa nordligare distrikt. Hushållningssällskap och landsting kunna alltså icke i regel — åtminstone icke i någon nämnvärd grad — där minska anslaget för detta ändamål.

Nej, om man ville lindra bördan för distrikten, synes det mig lämpligare att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag — dock icke så högt som 146,000 kronor — för att efter ansökan understödja sådana distrikt, som för veterinärs afönande få vidkännas jämförelsevis dryga kostnader. Det synes mig vara nödvändigt att tänka sig för, innan man tager det steg Kungl. Maj:t föreslagit. Det gäller att uppflytta landets samtliga distriktsveterinärer till statstjänare. Det är visserligen nu blott fråga om en tredjedel af deras aföningar, men herrarna kunna vara förvissade om, att det icke kommer att dröja många år, förrän de andra två tredjedelarna komma efter, och då får landet vidkännas stora utgifter för ett ändamål, som jag icke kan kalla för ett statsändamål. De särskilda orterna böra nämligen hvar och en inom sina respektive distrikt bekosta dessa utgifter.

Jag vet mycket väl, att det är absolut lönlöst att göra något yrkande, då frågan längesedan är afgjord, men jag kan i alla fall icke underlåta att yrka afslag å såväl Kungl. Maj:ts framställning som de väckta motionerna.

Herr Asker: Herr talman, mina herrar! Jag har varit mycket tveksam, huruvida jag skulle yttra mig i denna fråga, men då den ärade reservanten, herr Odelberg, som nyss haft ordet, yrkat rent afslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan, anser jag mig böra yttra några ord för att på det lifligaste tillstyrka utskottets förslag.

Af de korporationer och myndigheter, som varit i ämnet hörda, ha de flesta varit ense om att distriktsveterinärväsendet borde för-

Bättras förmedelst en fastare organisation samt genom statsbidrag till veterinärernas aflöning; och då kungl. medicinalstyrelsen vitsordat, att »staten icke kan undvara distriktsveterinärernas hjälp vid bekämpandet af kreaturssjukdomarna», synes det mig vara så mycket mera oförklarligt, att den ärade reservanten motsätter sig förslaget, som han genom att förorda, att distriktsveterinärernas pensionering lämpligast borde af staten omhändertagas, godtagit principen, att staten åtminstone under *någon* form bör stödja distriktsveterinärväsendet.

Nu säger den ärade reservanten vidare, att man genom att på det sätt, som i den kungl. propositionen föreslagits, lämna understöd till distriktsveterinärernas aflöning, tagit ett första betydelsefullt steg till nämnda veterinärers upphöjande till statstjänare, helt och hållet aflönade med statsmedel. Någon sådan konsekvens kan jag för min del icke finna vara gifven af att statsbidrag lämnas till dessa veterinärers aflöning, hvilket bäst torde bevisas däraf, att ehuru extra provinsialläkare under en längre följd af år åtnjutit statsbidrag till sin aflöning, dessa icke blifvit satta på ordinarie stat såsom provinsialläkare. Men äfven om följden i framtiden skulle blifva, att distriktsveterinärerna komma att helt och hållet aflönas med statsmedel, kan jag icke finna, att detta vore någon riksolycka, enär det icke kan förnekas, att ett lokalt intresse, då det gäller att bekämpa kreaturssjukdomar af smittosam art, i många fall, för att icke säga i de flesta, sammanfaller med statsintresset.

Såsom belysande exempel i detta hänseende tillåter jag mig framhålla, att om icke mul- och klöfsjukan i Skåne bekämpats och fortfarande skulle bekämpas så kraftigt, som förhållandena kräft, därvid säkerligen åtskilliga distriktsveterinärer fått medverka, hade den utan tvifvel kommit att hota en större del af landet, än som nu hemsökts däraf, och innebyggarne i landets sydöstra delar äro regeringen tacksamma för att den hemska sjukdomen allt fortfarande mötes med så kraftfulla botemedel som hittills, så att den icke må komma öfver gränserna till de till Skåne angränsande länen.

Den enda betänkligheten, jag för min del har emot utskottets förslag, är, att icke medicinalstyrelsen, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, skulle komma att tillsätta med bidrag af statsmedel aflönade distriktsveterinärer, utan att detta skulle ske genom veterinärstyrelserna i länen, men på en sådan detalj synes mig frågan icke böra ställas i fara att falla; och då det förslagsanslag, hvarom här är fråga, icke synes mig afskräckande till beloppet, får jag, herr talman, vördsamt yrka bifall till jordbruksutskottets utlåtande i denna punkt.

Herr Paulson: Herr talman, mina herrar! Då jag icke inom utskottet deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende, anhåller jag att här få yttra några ord.

Jag vill då först säga, att jag för min del är en ganska ljum

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

vän af det här föreliggande förslaget. Med den förste ärade talaren delar jag betänkligheterna mot att göra alla rikets distriktsveterinärer i viss mån till statstjänare. Visserligen föreligger förslag härom icke nu, men jag håller före, att denna framställning innebär ett första betydelsefullt steg i den riktningen. Då jag emellertid å andra sidan anser, att goda skäl tala för att distriktsveterinärerna erhålla en fastare ställning och att dessa kraf äro berättigade, och då jag vidare i likhet med utskottet anser det vara ett allmänt intresse att öfverallt i landet äga tillgång till dugliga veterinärer, så har jag låtit mina betänkligheter fara, och jag har således principiellt anslutit mig till det föreliggande förslaget.

Hvad nu beträffar storleken af det belopp, som af statsmedel skulle utgå till distrikten, har jag dock icke kunnat dela utskottets mening. Om herrarne betrakta den promemoria, som bilagts den kungl. propositionen, framgår däraf, att under det lönerna till distriktsveterinärer i södra delarne af riket i allmänhet utgöra 1,000 kronor om året, så utgå i norra delarna af riket dessa löner med inemot 3,000 kronor. Det har nu inom utskottet meddelats mig af personer, som äro bekanta med ordsförhållandena, att det oaktadt — oaktadt distriktsveterinärerna i de norra delarne af riket erhålla omkring tre gånger så stora löner som söderut — så möter det dock synnerligen stora svårigheter att i dessa nordliga distrikt på ett nöjaktigt sätt få veterinärbefattningarna besatta. Behovvet af statsbidrag liksom också behovvet af aföning för distriktsveterinärerna är således mycket olika i olika delar af landet. Detta framgår äfven af de utlåtanden från myndigheter, som upptagits i den kungl. propositionen. Från vissa håll framhålles det där, hurusom behovvet af statsbidrag skulle inom hvarje distrikt vara 1,000 kronor, under det att från andra delar af riket framhållits, att något statsbidrag ej alls vore erforderligt. I sist angifna riktning uttalar sig såväl Skaraborgs läns landsting som Malmöhus läns landsting och Malmöhus läns hushållningssällskap. Om man nu på grund af dessa förhållanden skulle gå att tillämpa de grunder, som här föreslagits af Kungl. Maj:t och tillstyrkts af utskottet, kunde det komma att inträffa, att i de delar af riket, där distriktsveterinärtjänsterna äro lätta att besätta och där det alltid förekommer ett tillräckligt antal sökande, där skulle man nödgas höja de nuvarande lönerna, under det att i de norra delarne af riket, där stora svårigheter nu förefinnas vid dessa befattningars tillsättande, där skulle man tvingas att sänka lönen — för så vida icke ordsbidragen på dessa senare platser komme att utgå i annan proportion till statsbidraget än i öfriga delarna af riket.

Redan från början har jag emellertid omfattat den meningen, att statsbidraget borde utgå i mån af de olika orternas verkliga behof. Jag framställde också i utskottet vid den förberedande behandlingen ett förslag, att statsbidraget borde utgå med lägst 500 och högst 1,000 kronor, mot villkor, att ordsbidraget blefve det

dubbla beloppet. Något sådant yrkande föreligger icke nu, men den reservation, som vid utskottsbetänkandet fogats af herr Lindblad, ger rum för en sådan uppfattning som min. Herr Lindblad anser nämligen, att bidraget från staten bör utgå med högst 1,000 kronor, och när behovet af statsbidrag vore mindre, skulle det bero på distriktsmyndigheterna själfva att bestämma de lägre belopp, som lönerna skulle utgöra. Nu kommer kanske häremot att göras den invändningen, att statsanslaget då skulle blifva väsentligt högre än enligt Kungl. Maj:ts förslag, emedan alla veterinärdistrikt då skulle komma att begära det högre statsbidraget. Men emedan det villkoret i allt fall skulle uppställas, att ortsbidraget måste sättas dubbelt så stort som statsbidraget, synes mig häri ligga en garanti för, att, där icke ett verkligt behof af löneförhöjning föreligger, vederbörande icke komma att begära något högre statsbidrag.

Den förste ärade talaren höll före, att staten icke skulle hafva anledning att lämna bidrag till veterinärdistriktet, emedan den funktion, det arbete distriktsveterinärerna hade att utföra i statens tjänst, redan nu ersattes af staten, i den mån det påkallades. Häremot vill jag erinra, att någon annan ersättning än reseersättning erhålla icke distriktsveterinärerna, då de påkallas för det allmännas räknning, och det är gifvetvis i allt fall en ganska stor uppoffring från deras sida att mot denna ringa ersättning gå staten till handa och under tiden afstå från sin enskilda praktik.

Till den reservation, som vid betänkandet fogats af herr Lindblad, har icke bifogats någon särskild kläm, utan herr Lindblad har, antager jag, förutsatt, att man till hans reservation skulle kunna använda samma yrkande, som utskottet framställt. Då nämligen det anslag, som här begärts, är af förslagsanslags natur och då det därjämte torde vara svårt att afgöra, huruvida anslaget verkliga belopp kommer att blifva större eller mindre, än Kungl. Maj:ts föreslagit, därest man skulle följa den väg herr Lindblad påyrkar, så tror jag, att hinder icke möter, att man till herr Lindblads motivering för anvisande af anslaget och villkoren för dess utgående kan använda utskottets kläm.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Lindblad vid denna punkt fogade reservationen.

Herr Skarstedt: Då jag under 7:de punkten i en motion hemställt, att den därstädes föreslagna löneförhöjningen må tillkomma distriktsveterinär endast under den förutsättningen, att han ej åtager sig ombudskap eller agentur för häst- eller kreatursförsäkringsanstalt, skall jag be att få yttra några ord.

I sin motivering för afslag å min motion säger utskottet, att det ej finner lämpligt, att distriktsveterinär uppträder agiterande för viss försäkringsverksamhet. Då utskottet icke desto mindre anser, att sagda tjänstemän böra få bedriva sådan verksamhet, därför att det, enligt utskottets förmenande, skulle vara bekvämt och för-

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.
(Forts.)*

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

delaktigt för djurägare att få sin försäkring afslutad samtidigt med besiktningen, ber jag få påpeka, att den jämförelsevis ringa fördel, som får anses ligga i det nämnda förhållandet, mer än väl uppväges af de olägenheter, som veterinärernas dubbla egenskap af agenter och besiktningsmän visat sig medföra just för försäkringstagarne, hvilkas verkliga intresse utan tvifvel bäst gagnas, om besiktningsmannen står opartisk gentemot de sinsemellan konkurrerande bolagen.

Enligt hvad chefen för Skandinaviska kreatursförsäkringsaktiebolaget direktör Virgin meddelat mig, har genom denna veterinärernas dubbelställning en sådan illojal konkurrans uppstått mellan de olika kreatursförsäkringsbolagen, att det enligt hans mening vore synnerligen önskvärdt, att veterinärerna icke åtaga sig ombudskap af ifrågavarande art. Det händer nämligen ofta, att veterinäragenterna öfvergå från ett bolag till ett annat, och de draga då försorg om, att jämväl den agenturen tillhörande försäkringsstocken öfverflyttas till det nya bolaget. En sådan öfverflyttning tillför naturligtvis agenten en ökad inkomst. Han har erhållit provision för sin anskaffning i det förra bolaget och får en sådan äfven i det nya. Men bolaget, som beräknat provisionen under förutsättning, att försäkringen skulle bli bestående, åsamkas härigenom förlust, hvilken går ut öfver försäkringstagarne genom höjda premier eller uttaxeringar. Enligt hvad bemälde sagesman upplyst mig om, har det händt, att samme veterinär på detta sätt bytt agentur flere gånger, hvarje gång inhöstande nya provisioner på försäkringstagarne bekostnad. Då det är veterinärernas särställning som fackmän, hvilken möjliggör det påpekade missförhållandet, är det klart, att sådan illojal konkurrans ej skulle förekomma, om de vore förhindrade att åtaga sig agentur för kreatursbolag.

Som bekant, åtaga sig sedan åtskilliga år icke de svenska läkarne agenturer för några lifförsäkringsbolag, och deras undersökningar i och för lifförsäkring betalas af bolagen, så att läkaren icke har någon fördel vare sig af att ansökningen bifalles eller af att den refuseras. Det af utskottet anförda bekvämlighetsskälet skulle naturligtvis med lika rätt kunna åberopas i fråga om lifförsäkringar, men på detta område har sagda skäl fått vika för det vida betydelsefullare, att undersökningsläkare icke bör ha något ekonomiskt intresse af, om den undersökte erhåller försäkring eller ej. Den praxis, som nu tillämpas af veterinärerna, står, som man finner, i den skarpaste motsats till den nämnda principen.

Jag ber i detta sammanhang få nämna, att åtminstone ett af landstingen — Norrbottens — som villkor för sitt bidrag till distriktsveterinärernas aflöning stipulerat, att de icke få åtaga sig ombudskap för kreatursförsäkringsanstalt.

Då det sålunda, enligt hvad jag sökt visa, ej blott ur humanitetens och rättskänslans synpunkt, hvilken jag närmare berört i min motion, utan äfven med hänsyn till försäkringstagarne eget

väl förstådda intresse vore synnerligen önskvärdt, att veterinärerna liksom läkarne ej åtaga sig försäkringsagentur inom sin bransch, och den nu föreslagna löneregleringen skulle ge dem full ersättning för de provisioner, de i sådant fall komme att mista, och mera däröfver, tillåter jag mig, herr talman, yrka bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan under mom. b).

Omorganisation af distriktsveterinärväsendet.
(Forts.)

Herr Malmberg: Anledningen till, att jag jämte tvenne medmotionärer väckt motion vid denna punkt, är den, att jag kände till, att denna tjänstemannakår ej ens genom Kungl. Maj:ts förslag erhöll de inkomster, hvartill den — enligt mitt förmenande — var berättigad. Jag hade helst sett, att Kungl. Maj:t och Riksdagen velat tillmötesgå veterinärföreningens den 24 september 1911 fixerade kraf på en begynnelse-lön å 2,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor bort lämnas från staten, och ett ålderstillägg å 500 kr., hvaraf 250 kr. bort lämnas af staten. Men jag vågade ej gå så långt för närvarande. Det hade i hvarje fall varit önskvärdt, om staten hade lämnat hälften till veterinärernas aflöning, ty därigenom hade en rättvis och behöflig skatteutjämning åstadkommits mellan lands-tingen.

Det är bekant, att ingen tjänsteman i jordbrukets tjänst med högskoleutbildning — där studentexamen fordras — har högre eller kostsammare studier än veterinären, äfven inberäknadt landbruksingenjörerna, som torde vara de enda med lika lång och kostsam utbildning, hvartill kommer, att ingen tjänsteman på hithörande område har så ihållande strängt och uppslitande arbete som veterinären. Att en förbättrad ekonomisk ställning är af behovet påkallad för veterinären är uppenbart och framgår med all önskvärd tydlighet af myndigheternas utlåtande.

Jag kan för jämförelses skull omnämna: distriktslandtmätarna med lön 2,000 kronor samt 3 ålderstillägg å 400 kr. = 1,200 kr. jämte taxa för förrättning; jägmästarna med lön 2,300 kr., 3 ålderstillägg å 400 kr. hvar, jämte 2 å 3,000 kr. i tjänstgöringspengar samt resepengar; landbruksingenjörerna med 3,500 kr. och 2 ålderstillägg å hvarterda 500 kr. jämte arfvodestaxa; statskonsulenten lön 4,000 kr., 2 ålderstillägg jämte taxa; andre torfingenjören lön 3,000 kr., reseerättning 2,000 och arfvodestaxa.

Många andra exempel skulle kunna anföras. Alla dessa under jordbruksdepartementet hörande tjänstemän ha sålunda större årsinkomster än distriktsveterinären, hvars årsinkomster i sin helhet endast i undantagsfall öfverstiga 4,000 kr., och dock har ingen af förut omnämnda tjänstemän så sträng tjänstgöring som veterinären, hvilken måste stå till tjänst natt och dag. Denna kår är en af de mest anlitade i jordbrukets tjänst.

Vår boskapsskötsel är nu i hela vårt land af sådan vikt, att vi böra sörja för, att icke, såsom hittills ofta skett, platser långa tider stått annonserade lediga utan någon sökande, och vi böra

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

tänka på, att vi icke afskräcka unga dugliga män från att slå in på den banan.

Herr talman, jag har velat framföra dessa synpunkter för att möjligen få dem beaktade framdeles, då veterinärernas pensioneringsfråga kommer under ompröfning.

Nu har, såsom förut framhållits, förekommit ett par reservationer af aktade ledamöter af denna kammare. Herr Odelberg har, såväl skriftligen i sin reservation som nyligen här muntligen, yrkat afslag å Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Det vore mycket att beklaga, om det skulle finnas många inom denna kammare med dessa åsikter. Alla de tillfrågade myndigheterna hafva ju varit ense om, att en löneförbättring är af nöden, och framkommit med olika förslag i den riktningen. Denna kår har så länge väntat på löneförbättring, att det för den skulle verka synnerligen nedslående och beklämmande, om Riksdagen nu ej ginge med därpå.

Här har framhållits af herr Odelberg och äfven af en annan talare understrukits, hurusom detta ej egentligen vore något statsintresse, då det så ytterst sällan förekomme, att veterinärerna behöfde användas i statens tjänst. Men det förekommer tvärtom mycket ofta, det borde ej kunna förnekas.

Herr Odelberg har framställt ett annat förslag, som han för sin del möjligen skulle kunna gå med på, nämligen att man skulle ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag att användas endast inom de distrikt, där svårigheter finnas att få veterinärer anställda. Jag tror, att ett sådant förslag har vissa fördelar med sig, men det förefaller mig, som det skulle blifva särdeles besvärligt att tillämpa detsamma. Det kan ju förekomma, att en duglig och arbetsam veterinär suttit i ett distrikt och förskaffat sig goda inkomster, men hans efterträdare, som ej har samma förmåga, gör sig, bredvid ordinarie lön, obetydlig inkomst.

Hur ofta skulle man inte här få träda reglerande emellan? Dessutom är det ju så inom alla tjänstemannakårer, att med samma löneförmåner inkomsterna dock ofta äro olika. En tjänsteman kan nämligen på en plats skaffa sig extra inkomst, under det att en annan med samma position icke kan det.

Jag är öfvertygad om, att den fastare och tryggare ställning med bättre lönevillkor, som veterinärerna i genomsnitt erhålla, ifall utskottets förslag antages af Riksdagen, icke minst skulle gagna de distrikt, där det nu är svårt att erhålla veterinärer, ty det är ju alldeles klart, att om veterinärbanan blir mera lockande, så väljer ett större antal studenter den banan.

Herr Lindblads reservation är onekligen ganska tilltalande. Herr Lindblad föreslår ju ungefär samma statsanslag med en annan fördelingsgrund, men, som jag förut sagt, blefve denna fördelning förenad med stora svårigheter, hvarför jag äfven här anser Kungl. Maj:ts förslag fördelaktigare.

Då jag, herr talman, icke kan anse det vara någon idé att yrka

bifall till min motion, tar jag mig friheten att yrka bifall till utskottets och Kungl. Maj:ts förslag, som jag anser vara närmast det bästa.

Häri instämde herr *Olsson, Valerius*.

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

Herr Tamm: Herr talman! Lika visst, som jag hoppas, att den siste ärade talaren, herr Odelberg, får orätt i sitt yrkande, lika visst hoppas jag, att han får rätt i den del af sitt anförande, där han säger: »Hvad tjänar det till att tala om det här? Det är ju alldeles säkert, att utskottets förslag går igenom.» Och i den förhoppningen styrkes jag på det lifligaste af de värdefulla bidrag, som utskottet fått af flere föregående talare. Dessa hafva ju så fullständigt klarlagt frågan, att jag ej torde behöfva besvära kammaren med att åter andraga de skäl, som enligt mitt förmenande tala för utskottets förslag. Jag skall endast be att få göra några randanmärkningar vid hvad som här yttrats.

Herr Odelberg ansåg, att det redan vore tillräckligt sörjdt för statens intresse i fråga om veterinärvården genom det förslag angående veterinärerna, som kammaren nyss godkänt. Men det är nog ej så. Det kan ju visas med mycket talrika exempel från de nu af mul- och klöfsjukan hemsökta trakterna af Skåne, att det verkliga behöfs mera, att det behöfs, att distriktsveterinärerna blifva *skyldiga* att uppträda vid dessa tillfällen, och att de blifva *understödda* i denna skyldighets fullgörande. Och den frågan, huruvida distriktsveterinärerna för framtiden verkligen böra vara till statens tjänst anställda, genom statsbidrag aflönade tjänstemän, anser jag vara fullkomligt klar. Men reservantens hufvudsakliga skäl emot Kungl. Maj:ts och utskottets förslag ligger nog i hans åsikt, att landstingens och kommunernas bidrag icke böra öfverflyttas till staten. Uti det afseendet är det ju en principiell skillnad mellan reservanternas ståndpunkt och den, som på senare tid gjort sig gällande inom Riksdagen. Riksdagen har, så snart ett tillfälle erbjudit sig att tillse, att utjämningen af de kommunala skattebördorna kan på ett eller annat sätt understödjas, ganska ifrigt lyssnat till dylika förslag. Här är ju ock en dylik väg anvisad, och jag tror, att det vore lämpligt att följa den. När man angående pensioneringen af veterinärer erkänner, att detta är en sak, som bör åligga staten, och därvid pekar på sådana förhållanden, som att det beträffande landtmäterikåren funnits vissa anslag på indragningsstat för att kunna pensionera landtmätarne, ehuru dessa voro aflönade på annat sätt, så finner jag ändå, att man gör sig skyldig till att vilja gå tillbaka till ett sätt, som redan af Kungl. Maj:ts och Riksdagen är öfvergifvet. Ty numera är ju äfven den kåren omorganiserad och aflönad genom staten. Det är sålunda en tillbakagång till flydda tider med andra metoder, som af statsmakterna pröfvats och befunnits icke tillfredsställande.

Det för frågans lösning enligt mitt förmenande farligaste för-

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

slaget är det, som innefattas i herr Lindblads reservation, till hvilket herr Paulson nyss yrkat bifall. Jag skall ej förneka, att det vill synas, som om det låge en hög grad af rättvisa i denna möjlighet för de olika länen att tillse, att bidragen upptagas till det belopp, som svarar mot det verkliga behovet — att man sålunda t. ex. i Skåne, enligt hvad både herr Paulson och herr Odelberg ansågo, ej skulle behöfva anslå mer än 1,000 kronor från länet och få 500 kronor från staten, under det att i Norrbotten, där det är bevisligt, att man måste erbjuda 3,000 kronors lön för att få några sökande, där skulle vederbörande — förutsatt, att de lämna ett anslag på 2,000 kr. — kunna påräkna 1,000 kr. som bidrag från staten. Jag säger, att det ligger något synnerligen tilltalande i detta, men det strider bestämdt mot vissa principiella skäl. Orsaken, hvarför staten här skulle bidraga, är ju densamma, vare sig man därvid tänker på Haparanda eller Ystad. Det finnes således icke i nu förevarande afseende något annat intresse för staten att bevaka i Norrland än där nere.

Herr Paulson ansåg sig också på förhand behöfva bemöta en befarad invändning, att detta sätt skulle medföra en pressning på ett högre statsanslag. Ja, i hans medgifvande här ligger ju också utsagdt, att han inser, att det icke kommer att dröja länge, förrän intet län nöjer sig med det lägre statsbidraget, utan alla komma att begära det högre, och då stiger anslaget till 208,000 kronor från nu begärda 146,000 kronor. Ty icke skall herr Paulson tro, att man skall få svårt att afgöra, huruvida statsanslaget blir större eller mindre än det af Kungl. Maj:t nu begärda, därest man skulle antaga herr Lindblads reservation. Det är aldeles visst, att ett högre belopp kommer att krävas, om man följer den reservationen. Men den största faran ligger däri, att om Andra kammaren antager Kungl. Maj:ts förslag — och jag anser mig hafva ganska grundad anledning att tro, att den kommer att göra så — men Första kammaren skulle biträda herr Lindblads reservation, så kan jag icke inse annat, än att man löper risk, att hela frågan faller, och detta vill väl icke någon af de föregående talarna mera än den första reservanten.

Jag skall därefter, herr talman, be att få vända mig mot yrkandet på bifall till herr Skarstedts motion, framfördt af honom själf. Och jag kan med tanke härpå icke undertrycka den reflexionen, att personer med riktigt varma hjärtan för de lidande bland djuren och de små bland människorna låta ofta sina hjärtan blifva bra hårda, då det gäller människor i allmänhet, normala människor. Det händer ibland, att sådana personer komma fram med beskyllningar och påståenden, som äro nog så graverande. Nu citerade visserligen herr Skarstedt yttranden från en direktör i ett försäkringsbolag, men jag måste beklaga, att en direktör i ett dylikt bolag faller sådana yttranden. Ty det gör, att om det icke förut funnits skäl att granska det försäkringsbolaget, så borde sådana ytt-

randen af dess verkställande direktör kunna gifva anledning till dylik granskning. Icke är det troligt, att en normal människa gör sig skyldig till sådana handlingar, att han för egen vinnings skull lockar med sig klienter från det ena bolaget till det andra och förmår dem att kasta om med sina försäkringar — detta, som sagdt, endast för att han själf skall få uppbära en liten afgift, och att han gör detta icke allenast en gång, utan två, tre eller fyra gånger! Det skulle vara ett, såsom herr Skarstedt själf yttrade, sällsynt undantagsfall, som jag hoppas icke ofta skall förekomma.

Men herr Skarstedt slutade sitt anförande med att det var i försäkringstagarnas eget intresse, som han yrkade bifall till motionen. Jag tror icke, att så är förhållandet. Om man erkänner, att det är en fördel för jordbrukaren att hafva sina djur försäkrade, så att han icke blir lidande i ekonomiskt afseende vid olycksfall, så får man också erkänna, att det skall vara en fördel, att denna försäkring blir så lätt för honom att nå som möjligt, så att han rent utaf af kompetenta personer därtill uppmanas, ty annars kommer han sig icke för. Helt annat är det med lifförsäkringsbolagen. Där tror jag icke, att man behöfver vara rädd för att bolagens agenter icke se till, att folk, som behöfva lifförsäkras, också blifva det. Det har visat sig, att man behöfver uppmana de mindre jordbrukarna att skydda sig mot ekonomisk risk genom att gå in i kreatursförsäkringsbolag. Och jag får säga, att ur ren djurskydds-synpunkt har det också sina fördelar, att de komma där in; ty om jag icke har försäkrat min dragare, och det händer något olycksfall, så försöker jag ännu längre, om jag icke har någon utsikt att få någon ersättning, att hålla djuret vid lif och få det botadt, än om jag har det försäkradt, då jag till följd af försäkringen kan få ut ersättning. Då tror jag, att man förr kan besluta sig för att slakta ner det plågade djuret, än om man icke har det försäkradt alls.

Jag vågar tro, att herr Skarstedts motion icke skulle vara till försäkringstagarnas eget intresse, och jag kan icke hjälpa, att jag däri ser ett oberättigadt misstroende mot en aktad kår, och därför anhåller jag att få yrka bifall utskottets föreliggande förslag.

Herr Ericsson, Aaby: Då den siste ärade talaren på sörmlandsbanken hade synnerligt ljusa förhoppningar om att få igenom Kungl. Maj:ts och utskottets förslag i denna kammare, var han nog anspråkslös att, såvidt jag fattade honom rätt, hufvudsakligen stödja sig på föregående talares yttranden och mindre på sitt eget anförande, men därvid var han orättvis mot detta anförande, som jag åtminstone delvis fann tilltalande, och i synnerhet den passus, hvaruti han yttrade sig om herr Lindblads reservation, till hvilken jag skall be att få yrka bifall. Han visade, att denna reservation är i hög grad rättvis, och vackrare vitsord tror jag icke reservationen kan få från den sida, där man försvarar utskottets betänkande.

Samme talare yttrade äfven, att denna fråga var ett led i ut-

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

jämmandet af de kommunala skattebördorna. Känna herrarna igen den frasen? Jag tror, att vi hört den under många år, men jag undrar, om vi icke ändå ett litet grand få tänka oss för, innan vi gå denna väg mer eller mindre oreflekteradt framåt. Jag tror man får tänka sig för, innan man skapar en hel ny kår af statstjänare. Jag skall vara helt kort, då en hel rad talare äro anmälda, och nöjer mig därför med att för min del ställa denna fråga till kam-maren: Är det rimligt att i en fråga som denna, där det gäller statsbidrag för aflönande af distriktsveterinärerna, staten ställer det så, att vissa kommuner, hvilkas skattebördorna man säger sig vilja utjämna, tvingas att höja sina utgifter? Så skulle man t. ex. i Skåne, där distriktsveterinärerna hafva stor praktik och kunna komma upp till 10- å 12,000 kronors årlig inkomst per man och således i allmänhet kunnat nöja sig med så liten lön som 900 å 1,000 kronor, för erhållande af statsbidrag nödgas höja denna lön, som många år utgått med nämnda belopp, till minst 1,800 kronor för att staten skulle lämna ett bidrag af 600 kronor. Är det rim-ligt? Orimligheten framträder ändå bjärtare, om man tänker på skogsbygderna i Småland eller Norrland, där en distriktsveterinär icke kan erhållas under en lön af 2-, 3- å 4,000 kronor. Där uppe i de fattiga bygderna få kommunerna i alla fall icke mer än dessa bestämda 600 kronor i statsbidrag.

Herr talman, jag kan icke vara med om något sådant, och jag anser, att det måste vara något rörligt i detta anslag. Om man icke, såsom den förste ärade talaren, skall yrka rent afslag på det hela, måste det ställas så, att statsbidragen bli rörliga; där det icke behöfves större aflönning än 900 kronor, må staten lämna ett bidrag af 300 kronor samt landsting och hushållningssällskap 600 kronor, och så är frågan ordnad, men däremot i Norrland, där det behöfs större lön, bör staten gifva 1,000 kronor samt kommuner och lands-ting 2,000 kronor, hvarigenom man således komme upp till 3,000 kronor. Detta i öfverensstämmelse med herr Lindblads reservation. Detta torde vara fördelaktigare än att fixera anslaget till 600 kronor, lika för alla kommuner från Haparanda till Ystad. Anslaget torde böra bestämmas till högst 1,000 kronor och motsvaras af att landsting och kommuner lämna dubbelt så stort anslag som staten. Detta är, som sagdt, innehållet i herr Lindblads reservation, till hvilken jag yrkar bifall.

Herr Holmquist: Den föreliggande frågan är en mycket gam-mal fråga, och då en föregående talare nämnde, att man *nu på en gång* skulle göra en ny statstjänarekår, tror jag, att detta var ett fullständigt misstag. Redan år 1863, såsom också framgår af Kungl. Maj:ts proposition, skref Rikets Ständer till Kungl. Maj:t och anhöllo om åtgärders vidtagande för veterinärväsendets utveckling, så att det motsvarade landets behof. Särskildt framhölls, att man skulle få erforderligt antal veterinärer och att deras löneförhållanden skulle

förbättras. Sedan dess hafva många dagar gått. Vi hafva haft kommittéutredningar, som kommit till fullständigt samma slutresultat, och de s. k. landtbruksriksdagarnas uttalanden, åtminstone två af dem, hafva gått i samma riktning. Medicinalstyrelsen och största delen af länsstyrelserna hafva haft fullständigt samma mening.

Det har således varit två saker, som man med nödvändighet ansett borde ordnas, den ena *organisationsfrågan* och den andra *aflöningsfrågan*, nämligen den rörande statens bidrag till distriktsveterinärerna. Det har varit den förhärskande grunduppfattningen: *bättre organisation* och *bättre lön* för hvad de gjorde för staten.

Hvad nu organisationsfrågan angår, har jag under denna debatt icke funnit någon utom herr Odelberg — hvilket framgår af hans reservation — som bestridt, att förhållandena på detta område för närvarande äro synnerligen olidliga. Organisationen har så småningom utvecklats sig så, att den tagit former, som icke äro desamma i det ena länet och det andra eller i det ena distriktet och det andra, och det hela företer, enligt min mening, ett fullständigt kaos. Det finnes inga allmänna bestämmelser om distriktsveterinärernas antagande eller sättet för deras afskedande, ej heller generella bestämmelser om villkoren för åtnjutande af tjänstledighet o. d. Allt detta är saker, som måste ordnas, om ifrågasvarande veterinärer skola kunna motsvara de fordringar, som staten kan hafva på en sådan kår, och det nuvarande läget är sådant, att detsamma icke i längden kan tolereras hvarken från allmänhetens, statens eller veterinärernas egen synpunkt. Det har nu sagts af herr Odelberg i reservationen, att denna organisation bör vara olika efter de olika orternas uppfattningssätt. Men jag kan icke finna, att i detta fall det så bör vara. Här bör väl en fullständigt likartad och homogen åskådning göra sig gällande öfver hela riket med lika regler för likartade fall. Att i denna del ortsförhållandena behöfva göra sitt inflytande gällande, kan jag icke förstå. Organisationsfrågan har i den kungl. propositionen vunnit en lösning, hvilken, såvidt jag kan finna, uppfyller alla skäligena anspråk. Denna fråga har nu i utskottet omlagts, och jag måste säga, att jag anser utskottets omläggning i viss mån såsom en försämring. Då jag emellertid har den meningen, att Riksdagen nu icke kan förmås att gå med på den i Kungl. Maj:ts proposition angifna linjen, tror jag, att man i detta fall icke bör låta det bästa vara en fiende till det goda, utan taga utskottets här framlagda förslag.

Hvad den andra stora frågan beträffar, eller *aflöningsfrågan*, så äro ju förhållandena i denna del för närvarande synnerligen egendomliga. Här är en klass af tjänstemän, som med hänsyn till sin offentliga ställning hafva skyldigheter gentemot staten utan att hafva någon motsvarig rätt eller få uppbara någon emot detta kraf svarande ersättning. Det, som staten för närvarande skänker distriktsveterinärerna, är något, som går under rubriken tjänstårsberäkning, men då man närmare granskar dessa förhållanden, är det egendom-

*Omorganisati-
on af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

ligt att finna, att dessa 208 distriktsveterinärer kunna aspirera — på hvad? Ja, det heter, att distriktsveterinärerna hafva rättighet att söka till de 32 länsveterinärbeställningarna, men de af herrarna, som något följt med — jag har gjort det en eller annan gång — tror jag nog hafva märkt, att då det gäller utnämningar till länsveterinärbeställningar, spelar denna tjänstårsberäkning, hvartill distriktsveterinärerna hafva rätt, icke någon synnerligt stor roll. Det är många andra förhållanden, som göra, att tjänstårsmeriterna i många fall synnerligen litet beaktas. Sålunda lockas distriktsveterinärerna med fagra löften, men jag vågar säga, att detta är en fullständig chimär.

Nu har utskottet föreslagit, att ett statsbidrag af 600 kronor skall gifvas till begynnelselönen och 200 kronor såsom ålderstillägg. Det är enligt min uppfattning det minsta staten bör gifva, ty jag ser denna fråga så, att staten verkligen bör betala *för hvad staten får af dessa distriktsveterinärer*. Hvad däröfver erfordras för att dessa veterinärer skola fullgöra hvad orternas behof af dem kräfver, det skall ortsintresset tillgodose. Med denna min ställning till frågan finner jag det ur statens synpunkt icke vara anledning att göra någon skillnad mellan Skåne och Norrland, ehuru det å andra sidan låter sig sägas, att i Skåne förhållandena ur privatekonomisk synpunkt för veterinärerna varit så pass goda, att man hittills icke behöft betala det belopp af 1,800 kronor, som skulle blifva begynnelselönen. Men äfven där bör staten betala hvad staten är skyldig; och då det gäller det rika Skåne med ett antal af endast 16 distriktsveterinärer, ser jag häruti ingen anledning att från statens sida göra ändring i hvad som i allmänhet bör tillkomma ifrågasvarande veterinärer.

Nu är det litet farligt att här i kammaren säga något vänligt om en reservation; det tolkas, såsom om man gifve sig med hull och hår till reservanten. Jag kan likväl icke neka till, att då jag läste herr Lindblads reservation, hade den på mig en viss bestickande verkan, men det är två skäl, som föranleda mig att icke gå med på densamma. Någon *minimilön* är för distriktsveterinärerna icke bestämd; men för erhållande af tillskott från staten borde det finnas ett minimum af skyldighet för kommunerna bestämdt, så att icke deras bidrag nedbringas till en obetydlighet. För det andra får jag gentemot herr Aaby Ericsson säga — då det här med hänsyn till det ekonomiska läget anförts, att om herr Lindblads reservation vunne Riksdagens bifall, skulle en agitation uppstå i alla orter i vårt land, där en distriktsveterinär hade lägre lön än 2,000 kronor, för att uppbringa beloppet till 2,000 kronor — att detta finner jag alldeles naturligt, och jag är af den bestämda meningen, att denna agitation förr eller senare skulle komma därhän, att *minimilönen*, som från orterna utgår till dessa veterinärer, blir satt till 2,000 kronor *i hela vårt land*.

Jag har i sak egentligen icke något vidare att tillägga, men

jag vill säga, att då Sverige, tack vare en framsynt politik i detta afseende, har kommit därhän, att landet äger en kreatursstock af oerhördt värde, som äfven väckt beundran långt utom landets gränser, och då man i vårt land visat sin framsynthet genom att offra 100,000-tals kronor på hämmandet af farsoter, som hotat att inverka på utvecklingen på detta område, tror jag också, att man har en viss skyldighet att tillgodose den armé, som utan all fråga varit med i denna kamp, och har en del af hedern utaf det resultat, hvartill man nu kommit, nämligen veterinärerna och särskildt nu distriktsveterinärerna. Och då jag sålunda anser, att en ny lämpligare organisation för deras verksamhet måste anordnas samt att den ekonomiska förbättring i deras ställning, som genom statsbidraget skulle beredas, är den minsta möjliga, ber jag att för min del få yrka bifall till utskottets förslag.

*Omorganisa-
tion af dis-
triktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

Grefve Hamilton, Alexander: Efter denna diskussion behöfver jag icke yttra många ord. Jag vill emellertid såsom min åsikt framhålla, att veterinärväsendet icke blir tillfredsställande ordnad, förrän distriktsveterinärerna få en tryggad ställning såväl i fråga om aflöningen som i fråga om deras tillsättande och entledigande. Jag tror icke detta kan vinnas på annat sätt än det nu af utskottet föreslagna. Med afseende å hvad som anförts emot utskottets hemställan af den förste talaren, då han nämnde, att veterinärväsendet skulle vara ordnad i alla län, vill jag säga, att jag icke vet, huru det i allmänhet är ordnad, men att man i det län, som jag representerar, afvaktar dagens resultat. I fråga om distriktsveterinärernas användning till bekämpande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, hafva enligt min tanke distriktsveterinärerna blifvit använda i lika hög grad som länsveterinärerna och ingen skillnad torde kunna göras på det arbete, de utfört. Herr Ericsson undrade, om staten hade rätt att ålägga de särskilda distrikten skyldighet att betala en viss minimilön. På denna fråga vill jag svara, att, då staten icke fordrar högre bidrag från distrikten, än här är fallet, denna skyldighet icke blir för distrikten betungande.

Enligt min åsikt är det förslag, utskottet här framkommit med, synnerligen godt med undantag af att pensioneringsfrågan icke blifvit berörd, men denna torde komma senare. Jag ber därför att få yrka bifall till detsamma.

Grefve Wachtmeister, Axel: Då frågan är skäligen utdebatterad, har jag icke mycket att tillägga, men vill dock säga ett par ord med anledning af herr Lindblads reservation. Den är, såsom herr Holmquist anmärkte, ganska tilltalande till en början, men målet, som Kungl. Maj:ts förslag aser att vinna, nämligen skapandet af en mera tryggad och oberoende ställning för distriktsveterinärerna, vinnes icke genom herr Lindblads reservation. Det ligger åtminstone inom möjlighetens område, att, om det icke finnes

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.).

något stadgande angående ett visst tillskott från kommuner och landsting, dessa vederbörande kunna endast genom ett par hundra kronors bidrag komma i åtnjutande af statsunderstöd. Dessutom ligger, såsom herr Holmquist påpekade, nära till hands att befara, att det skulle uppstå agitation för att äfven sätta kommuners och landstings bidrag så högt som möjligt för uppnående af största möjliga statsbidrag. Vinnes detta, blir det onödigt höga utgifter för landstingen, men vinnes det icke, alstras missbelåtenhet. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Odelberg: Jag skall bli mycket kort; jag har ju icke mycken utsikt att vinna det jag vill.

När herr Tamm sade, att han hoppades beslutet skulle blifva såsom jag förespått, nämligen bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag, angaf han också, hvarför han hoppades att så skulle blifva förhållandet, därför nämligen att detta förslag går i modern riktning. Det tenderar nämligen att utjämna skattebördorna. Jag vet också, att detta är orsaken, hvarför det kommer att gå såsom han trodde, men jag är icke med om en sådan utjämning, hvarom här är fråga, nämligen att låta landets samtliga skattskyldige innevånare bekosta värden af jordbrukarnes djur.

Nu har herr Asker sagt, att jag var inkonsekvent, då jag icke ville, att staten skall aflöna distriktsveterinärerna, men ändå icke var emot statsbidrag till deras pensionering, men såsom jag nämnde, kunde jag vara med om bidrag till aflöning af ifrågavarande veterinärer, ehuru enligt helt andra grunder, än Kungl. Maj:t föreslagit, d. v. s. att sådana distrikt, som hade svårt att anskaffa veterinärer, skulle kunna erhålla statsbidrag, och så vill jag ju, att staten skall hjälpa till med pensioneringen. Det vore icke något nytt. Staten har förut pensionerat landtmätarna, oaktadt de icke hade någon lön af staten.

En orsak, hvarför distriktsveterinärerna borde ha statsunderstöd, har framhållits af herr Holmquist, som sade, att staten bör betala precis hvad staten begär i arbete. Han syftade därvid på det arbete, som utförts för att motarbeta de smittosamma djursjukdomarna i landet. En föregående talare, herr Asker, frågade, huru det skulle ha sett ut i landet, om man icke haft verksamt biträde af distriktsveterinärerna vid motarbetandet af dessa smittosamma kreaturssjukdomar. Jag tror, att om staten skulle betala distriktsveterinärerna efter det arbete de utfört i fråga om dessa sjukdomars motarbetande, skulle det blifva en ganska dålig betalning. Vid utbrottet af mul- och klöfsjukan nu senast i Skåne erhöles vederbörande distriktsveterinärer från medicinalstyrelsen befallning att biträda vid sjukdomens motarbetande, men, enligt hvad jag hört sägas, vägrat att ställa sig befallningen till efterrättelse. Jag tror, att i närvarande stund det icke är någon distriktsveterinär, som är därtill förordnad, utan att sjukvården skötes af länsveterinärer och

veterinärstipendiater, d. v. s. personer, som staten aflönar. För öfrigt torde distriktsveterinärernas hjälp från statens sida tagas allt mindre och mindre i anspråk, sedan man numera slagit in på den vägen att vid utbrott af smittosam sjukdom döda djuren. Hvad man har behof af är slaktare och bevakningsfolk.

Jag sade vidare, att det första steget vore beviljandet af statsbidrag till en tredjedel af distriktsveterinärernas aflöning, för att de inom kort tid skulle förvandlas till statstjänare. Nu har en talare, herr Malmborg, yttrat, att det vore ett spektakel att komma med så små löner; nej, man borde stanna vid 2,000 kronor, och af detta belopp borde staten åtminstone betala 1,000 kronor. Där ser man emellertid tendensen; aptiten brukar komma, medan man äter. Sedan man erhållit en tredjedel, får man nog en andra tredjedel ganska snart.

Jag yrkar fortfarande, utan hopp om framgång, afslag å utskottets hemställan.

Herr statsrådet Petersson: Jag har verkligen litet svårt att uppfatta herr Odelbergs ståndpunkt gentemot den föreliggande frågan. Jag har nämligen såväl af hans reservation som af hans första anförande här fått den uppfattningen, att han är principiell motståndare till att staten skall lämna bidrag för aflönande af distriktsveterinärerna. Och den ståndpunkten kan jag mycket väl förstå, och jag medgifver, att den också i viss mån, fastän enligt mitt förmenande icke skälen räckta till, kan försvaras. Men af hans senaste anförande har det synt, som om han uppgifvit äfven den ståndpunkten och skulle kunna vara med om statsbidrag till distriktsveterinärerna, dock utgående efter andra grunder än dem, som Kungl. Maj:t har föreslagit. Men i och med det kan jag icke förstå annat, än att han också går med på den väg, som enligt hans förmenande skulle leda till skapande af en ny kår af statstjänare, hvilket han varnar för i sin reservation, och hvilket också herr Ericsson i starka ordalag varnade för, när han sade, att man bör tänka sig för mera än en gång, innan man skapar en ny kår af statstjänare.

Nu vill jag inom parentes säga, att det är alldeles icke fråga om att skapa någon ny kår af statstjänare, utan det är fråga om att staten skall i någon ringa mån bidraga till aflönande af och till att få ordnade förhållanden inom en kår, som redan finnes, och som enligt mitt förmenande är absolut nödvändig för landet att hafva, och hvilken med hvarje dag som går blir allt mer och mer nödvändig just på grund af den lyckligtvis glädjande utveckling, som ägt rum på husdjursskötselns område. Men äfven herr Ericsson, som varnade för att skapa en ny kår af statstjänare, var dock med om att man skulle gifva bidrag af statsmedel, men under något andra förhållanden, än hvad Kungl. Maj:t har föreslagit. Jag får således anse, att de principiella motståndarna mot att staten här

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

skall bidraga med statsmedel hafva uppgifvit sin ståndpunkt. Jag kan icke förklara detta *antingen* — eller på annat sätt.

Innan jag går från denna sak, bör jag kanske nämna, hvad som jag tror blifvit påpekadt af en talare förut, att de lokala myndigheterna från norr till söder så godt som undantagslöst uttalat den meningen, att staten borde här gripa in ordnande och bidragande till aflöningen. Det finnes ett undantag härvidlag. Det är hushållningssällskapet i Malmöhus län, som uttalat sig däremot på grund af de säregna förhållanden, som äga rum inom detta län, och på grund af den bärkraft och den rika tillgång på arbete, som där finnes för veterinärer. Det kan jag förstå, men icke kan Kungl. Maj:t, när denna fråga skall ordnas, besluta att göra undantag, beroende på förhållanden i ett enda län eller i en viss landsända.

Jag skall nu med några ord yttra mig om den tanke, som innehålles i herr Lindblads reservation, och som fått anslutning af åtskilliga personer. Det kan ju ligga något i detta. Man kan ju tycka det vara rättvist. Men jag vill för det första säga, att det blir oerhörda svårigheter, om man, vid bedömandet af huru högt statsbidrag skall utgå till aflöningen, icke har några fixa punkter att utgå från. Om jag tänker på andra liknande förhållanden, där staten bidrager till aflönande af tjänstemän, om jag tänker på den stora folkskollärarkåren, på lärarna vid de kommunala mellanskolorna, som nyligen hafva fått sina angelägenheter ordnade, på bidragen till lärarinnorna vid flickskolorna, så utgår i alla dessa fall statsbidraget efter vissa fixerade belopp. Det finnes åtminstone i vissa fall alldeles bestämdt fastslagna belopp och i andra fall ett minimum och ett maximum. Här skulle enligt herr Lindblads förslag icke finnas något annat än ett påvisande af behovet. Huru skulle man pröfva detta behov? Herrarna litet hvar torde inse, hvilka svårigheter härvid skulle uppstå. Och dessa behof kunna också växla; den ena tiden kan behovet vara större, och det kan genom uppkommande kommunikationer och mycket annat blifva ändrade förhållanden, så att behovet blir ett annat. Men att lägga i Kungl. Maj:ts hand att verkställa denna pröfning bara efter en mera subjektiv uppfattning tror jag skulle leda till stora svårigheter. Och för öfrigt är det en synpunkt, som icke här bör förbises, och som utskottet i hög grad grundat sitt tillstyrkande på, och det är, att det, så att säga, primära skälet till att staten skall skrida in, är just statens erkända plikt att sörja för ett intensivt hämmande af smittosamma sjukdomar, farsoter och sådant, och denna plikt från statens sida är lika stor i ena landsändan som i den andra. Detta förhållande synes mig i hög grad tala för att man bör gå den väg Kungl. Maj:t föreslagit. Man skulle däremot komma in på en mycket osäker väg och en mycket svårtrafikabel väg, om man ansluter sig till hvad herr Lindblad i sin reservation har föreslagit. Och därför skall jag för min del be att lifligt få

uttala den förhoppningen, att kammaren måtte biträda utskottets förslag i förevarande fråga.

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

Men innan jag lämnar ordet, kan jag icke underlåta att komma tillbaka till herr Odelbergs reservation i ett enda fall, och det är, där han säger, att man genom ett bifall till förslaget skulle tvinga distriktet att höja lönen öfver hvad de nu behöfva gifva, och att man inom vissa distrikt kan, såsom han säger, få fullt kvalificerade veterinärer till en aflöning af 1,000 à 1,200 kronor, under det att i andra distrikt, hufvudsakligast i de nordligaste länen, det råder brist på sökande, ehuru lönen faststälts till 2,500 à 3,000 kronor. Han säger, att det förra är förhållandet i ett flertal län. Jag såg efter i går kväll i den förteckning, som finnes öfver de olika distrikten, och såvidt jag kunnat räkna, finnes det 18 à 19 län, i hvilka lönen utgår med belopp, öfverstigande det, som här finnes nämnt, eller 1,000 à 1,200 kronor. Således är det icke riktigt att säga, att dessa löner utgå i ett flertal län. Det är i några af de sydliga länen, Malmöhus, Kristianstads och Hallands län, där man kunnat stanna vid denna lägre aflöning.

Herr Lindblad, Ernst: Efter det erkännande, som kommit min reservation till del, anser jag mig pliktig upplysa, att jag icke är författare till densamma, utan att det helt enkelt var ett *alternativ*, som kom oss till handa, då den första afdelningen i utskottet behandlat frågan. Och när jag måste fatta ståndpunkt i densamma, ansåg jag för min del de synpunkter, som framfördes i detta alternativ, vara att vida föredraga framför de andra. Det gläder mig, att kunna konstatera, att man såväl från tre talare här på denna plats som äfven från regeringsbanken har hört det erkännandet, att det kan vara vissa synpunkter där, som äro fullt berättigade, och det torde också vara i hufvudsaklig mån riktigt. Herr Tamm gick till och med så långt, att han sade, att den syntes mycket tilltalande och rättvis, herr Holmquist fann den rent af »bestickande». Man kan ej annat än med nöje erkänna dessa omdömen från mot-sidan.

Nu är förhållandet det, att somliga säga, att man skulle kunna riskera, att lönerna efter Kungl. Majts förslag blefve för små, och andra, att lönerna kunde blifva för stora. Då tycker jag egentligen det är en förtjänst hos mitt förslag, att hvarje distrikt kan inrätta sitt bidrag, så att det får betala just hvad nöden kräver, hvad denna tjänsteman har rätt att fordra för sitt uppehälle. Och ett faktum är, att lönerna *måste* ställas olika. Samtidigt säger regeringspropositionen, att man vill sträfva efter att göra taxan så likformig som möjligt. Således finnes icke samma möjlighet i framtiden som nu, att hvarje landsting reglerar sin taxa själf, utan Kungl. Majt sträfvar att få uniformitet. Inom Skåne, Södermanland, Östergötland, de mest gifvande platserna, där kan aflöningsbidraget från det allmänna sättas lägre, än förhållandet är i vissa

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

distrikt i Norrland. Det är ju en ren förtjänst hos förslaget, att man på det sättet kan följa *behovvet*.

Då säger herr Holmquist: jag vill icke betala mer, än arbetet för statens räkning är värdt, och det är värdt lika mycket i Skåne som i Norrland. Jag tror icke, att det resonemanget är riktigt, utan tvärtom, där mycken kreatursskötsel förekommer, där behöfver icke staten betala så mycket, ty den enskilde ger där veterinären fullt upp med arbete. Och då veterinärstipendiater ofta där användas för statens räkning, behöfver staten icke betjäna sig af distriktsveterinärerna i samma grad som på andra håll, dit dessa stipendiater i regeln icke skickas.

Så sade herr Tamm, att det fanns icke något särskildt intresse för staten att bevaka i Norrland. Då frågar jag herr Tamm, hur det är möjligt, att han står för ett af Kungl. Maj:t väckt förslag, som är gilladt af honom och andra, att till 400,000 kronor höja statsbidraget till särskildt betungade väghållningsdistrikt, om det icke är just därför, att han vill ett utjämnande från statens sida, så att de mest betungade — det må nu vara i Norrland eller på andra platser — komma i åtnjutande af högre bidrag? Här tror jag, att herr Tamm är inkonsekvent.

Vidare sade herr Tamm, att han var rädd för att, i händelse reservationen ginge igenom, man icke skulle komma till något positivt beslut i Riksdagen. Då vill jag påpeka, att själfva klämman ju är densamma, och att det endast är i motiveringen, som besluten komma att skilja sig. I själfva ingressen skall där alltså stå: icke *med bifall till* hvad Kungl. Maj:t hemställt, utan *i anledning af* Kungl. Maj:ts proposition och väckta motioner är det, som Riksdagen må besluta precis detsamma, som står i klämman. Det är alltså endast en formell olikhet i själfva inledningsorden.

Nu är att märka, att från jordbrukarnas sida sedt — jag är alldeles öfvertygad om den saken — kommer det icke att blifva bättre ställdt för det svenska jordbruket, men det blir bättre ställdt för distriktsveterinärerna, och jag för min del anser, att genom pensionsrätt för dem och genom en solidare och mera tryggad anställning blifva de viktigaste krafven från deras sida fyllda. Men att jordbrukarna skulle få bättre och skickligare och plikttrognare distriktsveterinärer, därför att dessa blifva statstjänare, det tror jag icke är af fakta och erfarenhet bestyrkt. Men naturligtvis får man hoppas, att veterinärerna fortfarande, äfven såsom fast anställda, skola göra sin plikt.

Nu vill jag påpeka, att då det ligger i hvarje landstings skön att själf höja lönen, så att den kan gå upp till 3,000 kronor, hvaraf statsbidraget utgör en tredjedel, så ligger däri fortfarande en sporre för distriktsveterinärerna att sköta sig väl, ty det är att märka, att det blir underkastadt beslut af landstinget, om den eller den veterinärtjänsten skall aflönas med den eller den lönen, och inom ett annat distrikt är kanske lönen en annan. Så är det

redan nu i Södermanland, att lönen i ett visst distrikt icke är mera än 1,000 kronor och efter viss tids tjänstgöring 1,200 kronor, men i andra distrikt har den från början utgått med ett högre belopp eller 1,300 kronor. Det skulle fortfarande ligga i landstingets makt att kunna hafva den frågan i sin hand. Om man olyckligtvis skulle hafva fått en veterinär, som man icke kan blifva af med och som visar mindre tjänstvillighet och mindre tillmötesgående, så har landstinget i sin hand att åtminstone icke öka hans lön, utan han får sitta där med den lön han har. Men detta kan man icke med den andra anordningen, utan då få alla automatiskt lika. Då det är så tydligt och klart visadt — och det kan icke af någon förnekas — att det behöfves högre aflöning i vissa distrikt, särskildt i Norrland, förstår jag icke, hvarför man, när man går att reglera och faktiskt skapar en ny klass af tjänstemän, skall snöra in det i sådana tvingande former, som här ifrågasatts. Jag tror, att just genom den reservation jag afgifvit, beredes möjlighet att göra aflöningen mera passande efter förhållandena, än hvad den annars skulle blifva. Af den anledningen yrkar jag bifall till reservationen, men så, att i hemställen åberopas, att det är *i anledning af* Kungl. Maj:ts proposition och väckta motioner, som klämmen fått denna ordalydelse.

Herr Ericsson, Aaby: Jag skall endast be att med återtagande af mitt förra få instämma i det af den siste talaren nu gjorda yrkande.

Friherre Beck-Friis, Johan: Herr talman, mina herrar! Jag har för några år sedan haft i uppdrag att inom Östergötlands län söka utreda frågan angående distriktsveterinärernas aflöning inom länet, och jag fann då, att det var hög tid, att dessa frågor verkligen finge en bestämd form. Det gamla sättet att aflöna distriktsveterinärerna genom tillskott från olika korporationer, från kommuner, från hushållningssällskap och från landsting och göra dessa tillskott beroende af hvarandra, har visat sig allt svårare och svårare. Hvarför det numera är svårare med afseende å bidraget till distriktsveterinärerna, är, att jordbrukarne fordra mera och mera af dessa befattningshafvare, under det samtidigt en hel del af dem, som bidraga till kommunens utgifter, icke hafva något intresse af djurens skötsel, och därigenom uppstå stridigheter, när anslagen skola beviljas, och resultatet blifver, att vissa kommuner undandraga sig, och därigenom alstras svårigheter med att få medel till dessa aflöningar. Då nu ett län ensamt skall aflöna sina distriktsveterinärer och det således måste tagas all hänsyn till att icke lönesumman öfvergår länets tillgångar härför, måste man äfven taga hänsyn till den olika praktik, som dessa veterinärer hafva, och söka ställa lönerna därefter, så att man i distrikt, där det är god praktik, bestämmer en lägre fast lön och i distrikt med klenare praktik en högre fast lön.

Omorganisation af distriktsveterinärväsendet.
(Forts.)

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

Det är nog detsamma, som herr Lindblad tycktes vilja grunda sitt yrkande på.

Om man studerar denna fråga, skall man finna, att denna inkomst af praktik är en ganska vansklig inkomst. En veterinärläkare, som är på modet, får god praktik och goda inkomster. Medan han har denna framgång, kommer kanske snart en rival, en enskild veterinärläkare och slår sig ned inom distriktet och börjar dela praktiken med honom. Så blir han på modet, och då blir kanske den förre alldeles af med sin praktik. Det är med veterinärläkare som med vanliga läkare. Om de äro på modet, hafva de stor praktik, men så kommer en annan, som blir på modet, och så minskas den förres praktik. Jag tror därför, att det är en fråga, som är af synnerligt stor vikt, att, såsom Kungl. Maj:t har föreslagit, det bestämmes en viss minimilön åt distriktsveterinärerna. Jag tror också, att det är för frågans lugna framtid bra, att man fastslår, huru stort statens bidrag skall vara till alla dessa distriktsveterinärer. Och jag skulle vilja instämma i hvad herr Holmquist sade, att statens bidrag till distriktsveterinärernas aflöning bör vara skälig ersättning för hvad staten för sin del begär af dessa veterinärer. Genom att så ordna saken skulle man komma ifrån detta köpplående från statens sida, om det skall vara mera eller mindre, och man kan vara säker på att alla veterinärdistrikt, som komma i åtnjutande af ett lägre statsanslag, komma att göra allt för att söka drifva upp detta till högsta möjliga. Och som vi sett i herr Lindblads reservation, ställes statsbidraget där i vissa fall högre, än hvad Kungl. Maj:t föreslår, så någon besparing i statsanslagssumman tror jag ej herr Lindblads förslag, om det bifalles, kommer att medföra, snarare ökning.

Jag anser det vara af största vikt, att denna fråga blir ordnad, och jag tror, att, om man bifaller hvad Kungl. Maj:t har föreslagit, den blir ordnad på det mest rationella sätt, så att distriktsveterinärerna verkligen komma att i framtiden få det bättre ställdt än tillföre. Och det är väl också meningen med detta förslag att skaffa dem någon säkrare inkomst, än de hitintills haft.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Paulson: Med anledning af det uttalande, som nu af herr Lindblad blifvit gjordt, skall jag be att få instämma i hans yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning af de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvart och ett af de olika momenten af föreliggande punkt.

Härefter yttrade herr talmannen, att angående mom. a) föreläge följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas;

2:) af herr *Lindblad, Ernst*, att kammaren skulle dels i afseende på motiveringen antaga det förslag, som innefattades i den af honom vid förevarande punkt afgifna reservation, dels ock beträffande den s. k. klämman besluta, att Riksdagen i anledning af hvad Kungl. Maj:t under denna punkt af statsverkspropositionen hemställt och de ifrågavarande motionerna måtte ej mindre under riksstatsens nionde hufvudtitel uppföra o. s. v. lika med utskottets förslag; och 3:o) att kammaren skulle afslå såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Omorganisation af distriktsveterinärväsendet.
(Forts.)

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr talmannen upptog hvar ett af de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren vill antaga detsamma till kontraposition i den förestående hufvudvoteringen, och förklarade herr talmannen sig anse de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Ernst Lindblads under öfverläggningen framställda yrkande.

Jämväl om kontrapositionens innehåll begärdes emellertid votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen om punkten 7 mom. a) i jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager bifall till herr Ernst Lindblads under öfverläggningen framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits afslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 60,

Nej — 73.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

*Omorganisa-
tion af di-
striktsveteri-
närväsendet.*
(Forts.)

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i punkten
7 mom. a) af sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås såväl utskottets hemställan som Kungl.
Maj:ts framställning i ämnet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos
rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 31.

Vidare gjordes i afseende på mom. b) enligt därom framställda
yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt
samt vidare därpå, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan
och bifalla herr Skarstedts ifrågavarande motion; och förklarades
den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. c.)—e.)

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 8 och 9.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

*Om anord-
nande af rika-
statistik öfver
fisket m. m.*

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit hade ut-
skottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja det
under anslagstiteln »fiskerinäringens understöd» uppförda anslag till
»fiskeridadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda or-
terna» med 35,000 kronor eller således från 30,000 kronor till
65,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att på de villkor, Kungl.
Maj:t kunde finna godt föreskrifva, däraf anvisa 20,000 kronor till
insamlande af primäruppgifter för fiskeristatistiken.

Herr Jonsson, Olof: Vid denna punkt förekommer den egen-
domligheten, att utskottet i motiveringen för anslag till insamlande
af primäruppgifter för fiskeristatistiken yttrar sig på ett annat sätt,
än hvad Riksdagen yttrat sig under sjunde hufvudtiteln i dess
femtonde punkt beträffande just samma statistik, nämligen i fråga
om lokalundersökningar för fisket. Utskottet hänför sig här till
hvad departementschefen yttrat och gör blott det förbehåll, att hus-
hållningssällskapen icke skola behandlas såsom kommittén afsett,

utan att endast med deras eget begifvande deras biträde skall kunna tagas i anspråk för insamlandet af dessa primäruppgifter. Departementschefen synes icke hafva tänkt sig någon inskränkning i hvad kommittén föreslagit, utan uppgifterna skulle gälla kvantitet och värde vid såväl sötvattensfisket som de mest betydelsefulla saltsjöfiskena. I statsutskottets utlåtande åter angående sjunde hufvudtiteln heter det beträffande samma sak: »I fråga om fiskeristatistiken lär deremot kunna anmärkas, att densamma icke torde blifva af sådant värde särskildt hvad insjöfisket angår, att den kommer att motsvara därpå nedlagda kostnader och arbete. Den synes därför i möjligaste mån böra inskränkas och omfatta allenast sådana områden som exempelvis mer affärsmässigt drifna företag, hvarifrån säkra primäruppgifter skulle kunna förväntas.»

Nu är frågan: när Kungl. Maj:t först får taga emot en skrivelse rörande sjunde hufvudtiteln med yttrande om den del, som där förekommer, och sedan hvad utskottet här skrivit, hvilketdera blir det då, som Kungl. Maj:t skall fästa sig vid och rätta sig efter? Det synes hafva varit det rätta, att jordbruksutskottet tagit reda på, om denna sak redan af Riksdagen godkänts och i sin motivering omnämnt detta. Då hade all ovisshet varit borta. Nu torde det som sagdt vara osäkert, huru det kommer att ställa sig.

Jag har velat nämna detta, och är det så, att utskottet har den uppfattningen af hvad departementschefen sagt, att det blir liktydigt med hvad Riksdagen under sjunde hufvudtiteln har yttrat, då är det ju bra, men det vore åtminstone önskvärdt att få uttalandet från utskottets sida, huruvida det godkänner hvad Riksdagen förut sagt om samma sak eller ej, så att all tveksamhet därvidlag kommer att falla bort. Något yrkande har jag ej att göra åtminstone för närvarande.

Herr Tamm: Med anledning af hvad ordföranden på statsutskottets tredje afdelning nu anført vill jag säga, att jordbruksutskottet absolut icke haft för afsikt att säga något i den väg, som han antydde. För att vara alldeles säker, torde det emellertid vara lämpligast att å sid. 33 utsluta sista punkten, som börjar med: »Utskottet har härvid endast velat uttala sin anslutning», och slutar med: »fiskeribitraden». Ty då har Riksdagen här ej uttalat sig på annat sätt än förut.

Herr talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till punkt 9 med den utslutning jag sålunda förordat.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att under öfverläggningen yrkats, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, allenast att hvad utskottet hemställt skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls utskottets hemställan i förevärande punkt.

Om anordnande af riksstatistik öfver fisket m. m.
(Forts.)

Beträffande härefter motiveringen gjordes enligt därom framställda yrkanden propositioner, först på antagande af hvad utskottet i sådant afseende yttrat samt vidare därpå att utskottets yttrande skulle godkännas med den ändring, att i sista stycket utelämnades meningen »Utskottet har härvid — — — fiskeribiträden»; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkten 12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Ang. hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren m. m.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år vore uppförda under nionde hufvudtiteln, hade Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring.

Utskottet hade i föreliggande punkt hemställt, att samtliga ordinarie anslag under nionde hufvudtiteln, som förut i detta utlåtande icke blifvit särskildt omförmälda, måtte för år 1913 fastställas till samma belopp som uti innevarande års riksstat.

Herr Nilsson, Johan: Herr talman! Bland öfriga ordinarie anslag, hvarom i denna punkt är fråga, finnes ett å 30,000 kronor, som ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren. Det torde vara för kammarens ledamöter bekant, och det är ju äfven i dag tidigare omnämndt, hurusom vår sydligaste provins under de senaste månaderna hem-sökts af den för vårt jordbruk och dess kreatursbesättningar så farliga mul- och klöfsjukan. Det torde också vara bekant, att från herr statsrådet och chefens för jordbruksdepartementet och regeringens sida energiska åtgärder vidtagits för att söka hämma och tillintetgöra de smittohärdar, som upptäckts. Det anslag af 30,000 kronor, som upptagits på denna hufvudtitel för bekämpande af sjukdomar

af nu nämnda slag, torde vara afvägdt för och afse att vara någorlunda tillräckligt under normala förhållanden, men lika tydligt är, att det under sådana förhållanden, som nu en tid varit rådande, icke kunnat vara mycket att kämpa med. Anslaget är emellertid ett förslagsanslag, och lyckligtvis har regeringen icke ansett sig förhindrad att öferskrida detsamma. Detta har visserligen måst ske i förhållande till anslagets storlek ganska afsevärdt, men om man ser på hvad som därigenom vunnits, torde ingen — därom är jag öfvertygad — häremot göra någon som helst anmärkning.

Faran för oss att få förnyade fall af denna sjukdom är synnerligen stor, då den finnes vidt utbredd i våra grannländer, och den skada, som sjukdomen, om den slipper lös, kan åstadkomma, skulle kunna blifva för vårt jordbruk rent af ödeläggande och därigenom äfven för landets ekonomi i dess helhet af ödesdiger betydelse. Sålunda har Danmark, som under de senaste åren hemsökts af denna sjukdom och icke vidtagit eller fortsatt med de stränga åtgärder, som erfordrats, utsatts för oberäkneliga förluster. I Holland beräknas förlusterna till följd af denna sjukdom för år 1911 till 38 miljoner gulden, och i Österrike beräknas skadorna genom den för samma år till omkring 200 miljoner kronor. I Tyskland grasserar sjukdomen för närvarande och har där äfven tidigare grasserat, och skadan där beräknas för åren 1892—1899 till 100 miljoner mark årligen.

På samma gång som jag nu tillåter mig uttala ett tack till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet och regeringen för de omtänksamma och energiska åtgärder, som hittills vidtagits för att skydda oss mot denna ödeläggande farsot, vill jag också uttala den förhoppningen, att regeringen för framtiden icke skall anse sig sakna medel till de kostnader, som erfordras för att söka hämma och om möjligt befria landet från den stora fara, som ännu hänger hotande öfver oss.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr statsrådet Petersson: Då den siste talaren vid denna punkt omnämnt en stor fara, för hvilken vi under den senaste tiden varit utsatta och nog ännu äro utsatta, skall jag be att få lämna en kort summarisk redogörelse för, hvilka kostnader som ådragits statsverket under de sista månaderna i och för bekämpande af sjukdomen, och huru mycket penningar som utgått från det för ändamålet tillgängliga förslagsanslaget. Af en tablå, som jag helt nyligen, i går kväll för resten, erhållit från medicinalstyrelsen, framgår, att under den gångna delen af år 1912 samt under år 1911 förekommit femton olika smittofall här i landet och för sagda sjukdom blifvit å statens bekostnad nedslaktade inalles 1,000 nötkreatur, 524 svin, 39 får och 1,591 fjäderfän. Detta har kostat staten en ersättningssumma af 335,266 kronor. Öfriga utgifter belöpa sig, såvidt nu kan förslagsvis bedömas, till minst 15- å 20,000 kronor. Således kan man

Ang. hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren m. m.
(Forts.)

Ang. häm-
mande af
smittosamma
sjukdomar
bland hus-
djuren m. m.
(Forts.)

säga, att sjukdomen under nämnda tid kostat staten direkt ungefär 355,000 kronor.

Det är alldeles gifvet, att det kan framställas stora betänkligheter mot, att å ett så litet förslagsanslag, som det här är fråga om, nämligen 30,000 kronor, utanordnats så stort belopp — jag vill dock betona, att detta delar sig på de två åren 1911 och 1912 — men oaktadt betänkligheter sålunda kunna hysas, har jag ansett, och regeringen i sin helhet, att faran i detta fall är så stor, att man icke gärna kan underlåta att gripa till de starkaste medel för att hämma och förekomma en vidare utbredning af sjukdomen. Jag vill också framhålla, att, af de uttalanden att döma, som här förekomma, det verkligen i mycket hög grad lyckats att hämma den. Det är sant, att femton fall äro för våra förhållanden mycket, men när vi jämföra antalet fall hos oss med antalet fall i vårt grannland Danmark, som under en enda månad — det var december månad i fjol, då sjukdomen väl där nått sin kulmen, såsom det ser ut — hade att uppvisa 278 fall, är det ju synnerligen lyckligt, att vi hittills kommit undan för det pris vi gjort. Man kan också säga, att det icke kan uppvisas många fall, där smittan gått från gård till gård, från fall till fall. Jag har bedt medicinalstyrelsen att lämna mig en så noggrann uppgift i detta fall, som det vore möjligt, och af denna redogörelse framgår, att man i två, kanske högst tre fall kan påvisa, att smittan gått från en smittad gård i landet till en annan. Annars synas smittokällorna i allmänhet ligga utom landets gränser.

Under sådana förhållanden tror jag, att man har all anledning att anse, att kampen har förts med lyckosamma resultat, och det är också min uppfattning, att man i en så viktig fråga icke får kasta yxan i sjön, utan i det allra längsta måste hålla på med energiska åtgärder. Det är ju möjligt, att smittan kan nå en sådan utbredning och träffa så stora och dyrbara besättningar, att det icke blir möjligt att nedslakta dem dels för kostnadernas skull, dels på grund af deras afvelsvärde, men något sådant har hittills åtminstone icke inträffat.

Friherre Gyllenstierna: Äfven jag skall be att få till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framföra mina tack-sägelsor för de energiska åtgärder, som hittills blifvit vidtagna mot sjukdomen. Genom att åtaga sig ansvaret för ett så betydligt öfver-skridande af statsanslaget har herr statsrådet visat sig hafva ögonen öppna för den stora faran för landet. Faran för de enskilda personerna kan, i någon mån åtminstone, afvärjas genom försäkring, men för landet måste statsmakterna ingripa.

I sammanhang med detta skall jag be att få nämna, att be-träffande sjukdomens vidare bekämpande man efter min mening naturligtvis bör främst inrikta sig på att utforska de vägar, som sjukdomen tager öfver hafven, och begagna sig af landets naturliga gränser för att försöka mota densamma. Det har framställts förslag

att genom ett förbud mot export från Skåne söka hindra sjukdomen att sprida sig vidare inom landet, men jag hoppas, att tiden ännu icke är inne för att man skall behöfva tillgripa denna åtgärd, och skall man behöfva isolera något område, bör man kanske icke följa länsgränser eller provinsgränser, utan inskränka sig till det minsta möjliga område, som sedan kan utsträckas i händelse af behof.

Ang. hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren m. m.
(Forts.)

Jag har intet yrkande, men jag har ansett mig böra framföra äfven min tacksamhet, och jag skall be att få sluta därmed, att, om något exportförbud inom landet för kreatur skall komma i fråga, jag icke tror mycket på, att man därigenom vunnit hvad man afser, då vi veta, att sjukdomen sprider sig mycket oftare på andra vägar, genom människor och varor, än genom direkt utförsel af kreatur.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 19—21.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

Anslag till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaderna för vissa byggnadsföretag m. m. vid Alnarp bevilja ett anslag af 150,400 kronor och däraf på extra stat för år 1913 anvisa 117,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utaf sistnämnda belopp under år 1912 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna hvad som kunde finnas erforderligt.

Utskottet hade i denna punkt på åberopade skäl hemställt, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen till bestridande af kostnaderna för vissa byggnadsföretag m. m. vid Alnarp beviljade ett anslag af 133,100 kronor och däraf på extra stat för år 1913 anvisade 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utaf sistnämnda belopp under år 1912 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna hvad som kunde finnas erforderligt.

Reservationer hade afgifvits

1:o) af herrar *A. T. Odelberg* och *E. A. Lindblad*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen till bestridande af kostnaderna för vissa byggnadsföretag m. m. vid Alnarp beviljade ett anslag af 125,000 kronor och däraf på extra stat för år 1913 anvisade 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utaf sistnämnda belopp under år 1912 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna hvad som funnes erforderligt; samt

Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)

2:o) af herrar *A. H. Fahlén* och *Aaby A. W. Ericsson*, hvilka senare likväl ej framlagt sin mening.

Herr Lindblad, Ernst: Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på, att det i denna punkt förekommer en reservation, afgifven af fyra af denna kammares ledamöter. Det gäller uppförandet af en uthusbyggnad på samma gång som de andra stora byggnaderna det nu är fråga om. Det är i den kungl. propositionen, sid. 177, angifvet, att trädgårdsuthusen anses vara bristfälliga, att en uthusbyggnad skulle behöfva uppföras för inrymmande af stall för trädgårdens dragare, en större packbod, en rosenlada, loft för foder, redskapsbod m. m., samt att man kunde bygga en sådan byggnad af sten i stället för af trä, då kostnadsskillnaden ej vore så stor.

Det gäller ju här ett ganska stort anslagsäskande från Kungl. Maj:ts sida, och utskottet har varit beredt att bifalla 133,000 kronor till dessa byggnadsändamål, men det har synts oss reservanter, att man kunde göra en besparing på uppförande af uthusbyggnaderna. Jag har icke varit där nere, så att jag kan ej yttra mig om beskaffenheten af de nuvarande uthusen. Men när det visar sig, att den föreslagna uthusbyggnaden faktiskt icke behöfves för annat ändamål än de nyss angifna, för hvilka ju icke erfordras annat än kallrum, torde man kunna nöja sig med den gamla träbyggnaden och ej behöfva nybygga af sten. Det förefaller nästan, som det vore de estetiska krafven, som här fått spela hufvudrollen, och att man velat göra det gentilt på en gång.

Vi hafva nyss hört framhållas från statsrådsbänken, att det i närvarande stund föreligger så många äskanden af vida allvarigare beskaffenhet; är det då klokt att slösa på detta håll, så att medlen sedan ej räcka för viktigare behof? I stället bör man väl inför så stora och viktiga statsutgifter taga sig en funderare i fråga om uthusbyggnaden och låta den anstå, tills behofvet däraf är konstateradt. Ty det har framhållits under öfverläggningen i utskottet, att det ej är omöjligt att inhysa de få dragare, som användas i trädgården, i de öfriga stallbyggnaderna, som finnas vid Alnarp.

Det är af dessa skäl jag anser mig böra yrka bifall till reservanternas hemställan.

Friherre De Geer, Louis: Den siste ärade talaren sade, om jag ej hörde orätt, att man ville uppföra en uthusbyggnad vid Alnarp, för att man nu på en gång skulle få allting så gentilt som möjligt. Häremot synes mig kunna återopas, att utskottet gjort så stora besparingar, som det ansett vara möjligt att göra i fråga om växthusets anläggning och skolbyggnaden m. m.; men i fråga om uthusbyggnaden ansåg utskottet, att det skulle vara klokt att slopa de uthus, som för närvarande finnas. De äro, såsom framgår af den kungl. propositionen, gamla, mycket bristfälliga och otillräck-

liga. Från ordföranden i styrelsen för Alnarps landbruksinstitut har lämnats mig en promemoria, där det ytterligare frambälles, hvarför det är så önskvärdt att få den här uthusbyggnaden. Det säges där, att det till år 1914 är alldeles nödvändigt att få en större packbod, om man skall kunna på ett ordentligt sätt expediera den stora mängd trädskolealster, som då kommer att finnas till försäljning. Vidare har under denna vinter visat sig, att en stor mängd rosenbuskar, som upptagits på hösten för att säljas på våren, blifvit fördärfvade, därför att man ej haft något lämpligt ställe att förvara dem på. Vidare saknas förvaringsrum för vissa mera skrymmande redskap, flera vagnar måste förvaras utomhus, stallet är för trångt och fallfärdigt, och såväl detta som packboden behöfva i alla händelser ovillkorligen repareras.

När nu, som jag antager, Riksdagen går in på att med ganska stor kostnad göra i ordning ett ändamålsenligt växthus vid Alnarp, tror jag, att det vore en föga lämplig sparsamhetsåtgärd att draga in på denna uthusbyggnad. Den skulle kosta 8,252 kronor; och det är nog tämligen säkert, att, om man icke får den, så kunna redskap och trädgårdsprodukter icke skötas så, att icke förluster genom bristfällig vård uppstå. Jag kan ju förstå, att en enskild person, som icke kan skaffa penningar, får nöja sig med sådana bristfälliga byggnader, oaktadt han vet, att det måste förorsaka förlust; men att staten skall behöfva underkasta sig sådant, kan jag icke förstå, då det är fråga om en så liten summa som 8,000 kronor. Det har heller icke af reservanterna anförts annat skäl, än att man nu ej skulle belasta budgeten med en sådan anslagssumma. Jag tror, att det vore synnerligen klokt, om Riksdagen ville bevilja äfven dessa medel. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till utskottets förslag äfven i denna del.

Herr Fahlén: Jag har reserverat mig in blanco i denna punkt, och detta är enda anledningen hvarför jag begärt ordet, för att därmed angifva, hvad jag med min reservation närmast afser.

Jag är ju ej närmare inne i den här frågan, så mycket mindre, som jag ej haft tillfälle att annat än helt flyktigt deltaga i densamma. Jag tillhörde nämligen icke den afdelning inom utskottet, som haft densamma till förberedande handläggning, och behandlingen i utskottets plenum gick mycket raskt, så att man hade just ej tillfälle att sätta sig in i frågans olika detaljer. Men så mycket framgick i alla fall af den diskussion som fördes i utskottet, att ärendet blifvit ganska otillfredsställande utredt. För detta uttalande behöfver jag ju blott åberopa utskottets eget utlåtande, där det gjorts en hel del invändningar mot den kungl. propositionen, hvilka resulterat i afprutningar på såväl det ena som det andra. Särskildt när man sett, huru den ifrågasatta nybyggnaden för trädgårdseleverna skall anordnas, kan man ej undgå att finna, att denna byggnad är planlagd, jag skulle vilja säga nästan med hufvudsaklig synpunkt

*Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)*

*Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)*

på att få den så dyr som möjligt för det med densamma afsedda ändamålet. Sammanställer jag det förhållandet med en viss erfarenhet, som jag trodde mig finna under den senaste statsrevisionen i afseende å förhållandena särskildt i byggnadshänseende vid Alnarp, rörande hvilka statsrevisorernas berättelse för öfrigt innehåller en rätt utförlig och detaljerad redogörelse, synes det mig som om man här hade grundade skäl att med ett visst misstroende möta dessa anslagskraf. Men å andra sidan, när man icke, såsom jag tidigare nämnde, är tillräckligt inne i frågan för att kunna helt bedöma den, vill man ju icke taga på sitt ansvar att helt och hållet afslå den gjorda framställningen, och något yrkande i sådan riktning vill jag nu icke heller göra, utan jag skall inskränka mig till att instämma i det yrkande, som framställts af herr Lindblad och som återfinnes i den af honom och herr Odelberg afgifna reservationen. Jag tror, att särskildt den ifrågasatta uthusbyggnaden, om hvilken den siste talaren uttalade sig rätt vidlyftigt, icke är så absolut nödvändig, att icke med den frågan kan anstå åtminstone ett eller annat år, på det att i detta hänseende en något mera utförlig utredning måtte kunna komma till stånd, därest verkligen emot förmodan behöfvat skulle visa sig alldeles oundgängligt. Det anfördes inom utskottet bland annat till skäl för denna uthusbyggnad, att den skulle användas för att härbärgera virke och ved, som man afverkade i parken vid Alnarp. Kan detta verkligen vara ett skäl för att bygga ett så dyrbart hus? Ja, det var ju också några andra ändamål som huset skulle fylla, men speciellt detta skäl, som underströks af en talare uti utskottet, gjorde mig ganska tveksam om huruvida behöfvat stödde sig på så oafvisliga grunder, som man ville göra gällande. Som sagdt, jag tror icke, att denna anstalt eller trädgårdsskola äfventyras i minsta mån genom ett uppskof åtminstone i detta fall, och detta är skälet hvarför jag obetingadt ansluter mig till reservationen under denna punkt och yrkar bifall till densamma.

Herr statsrådet Petersson: Jag hade icke tänkt att behöfva säga något i denna fråga såsom den ligger, men då jag nu begärt ordet måste jag säga, att jag är mycket tveksam, huruvida äfven med ett bifall till utskottets förslag de berättigade krafven kunna på ett något så när tillfredsställande sätt här tillgodoses. Men jag begärde nu särskildt ordet därför, att den siste talaren förklarade, att han ansåg denna fråga bra litet utredd och sålunda i det skick, att Riksdagen näppeligen kunde fatta beslut i densamma. Med anledning däraf vill jag fråga den siste talaren, hvad han menar med utredning och tillfredsställande utredning i en fråga sådan som denna. Vi hafva detta institut såväl som ett annat sådant lagdt under ledningen af en styrelse, en styrelse sammansatt af, såsom jag tror man måste erkänna, dugliga och kompetenta personer. Denna styrelse har låtit arkitekter och sakkunniga undersöka hvad den och den byggnaden skulle kosta efter det styrelsen

för sin del konstaterat, att byggnaderna voro oundgängligen nödvändiga för att verksamheten vid institutet å det ena eller andra området skulle på ett tillfredsställande sätt kunna upprätthållas. Denna styrelse har, som sagdt, sedan den konstaterat detta, låtit af sakkunnigt folk uppgöra kostnadsförslag och ritningar, och hvad vill man väl mera och hvad kan man mera göra däråt? Jo, man kan säga: ni får skicka dit en annan arkitekt, vi underkänna denne o. s. v., ni får skicka en annan att göra om det igen. Sådant har händt och jag vill ej underlåta att säga, att i det fallet häfdar jag sparsamhetens princip i sådana frågor som dessa så långt möjligt är. Kungl. Maj:t har emellertid ansett, att här förefanns ett så starkt behof att det icke kunde tillbakavisas, och först sedan man afprutat en hel del, bland annat på det ifrågasatta växthuset, har man gjort den framställning till Riksdagen som nu föreligger. Hvad nu särskildt frågan om ladugården beträffar, så finnes där en gammal sådan och han kan nog stå både ett och kanske två år till, men den är mycket dålig och gammal. Hvad vinner man med att den står kvar? Den blir naturligtvis allt sämre och sämre och kan ej längre uppfylla de behof som föreligga, särskildt om trädgårdsskolan skall utvecklas, så att denna i afseende å undervisningen kan fullfölja den plan, som man uppgjort, när man förlade trädgårdsskolan till Alnarp. Det vill därför förefalla mig, som om det vore bra ringa skäl för att afslå den nu ifrågasatta uthusbyggnaden, som skulle kosta 8,000 och ett par hundra kronor.

Vidare har utskottet afprutat 14,000 och några hundra kronor å en byggnad för lärlingarna, och om den saken är utskottet enigt. Det torde nog ha sina svårigheter att uppföra denna byggnad för 55,000 kronor, om den skall fylla sitt ändamål, och det är ej så sällsynt, att man kommer med efterräkningar, sedan man börjat bygga. Och det hör till det mindre angenäma att komma med framställningar om anslag för täckande af sådana brister. De skäl, som utskottet anfört för afprutning af de 14,000 kronorna, verka åtminstone på mig mycket litet öfvertygande. Det har sagts, att det föreslagna systemet med korridorerna skulle kunna utbytas mot ett annat och att därigenom och äfven på annat sätt besparingar möjligen skulle kunna göras. Ja, det är möjligt att det är så, men det förefaller mig, som om samtidigt viktiga synpunkter och kraf skulle åsidosättas.

Herr Ericsson, Aaby: Jag skall gifva herr statsrådet rätt, att han åtminstone vid ett hastigare påseende synes hafva velat spara i denna fråga. Här föreligger nämligen från institutets styrelse en plan på att anlägga ett växthus för en kostnad af omkring 70- å 80,000 kronor, och för att göra saken mera aptitlig i dessa de planmässiga utredningarnas tidevarf har denna summa fördelats på tre år med 50,000, 15,000 och 10,000 kronor i runda tal årligen. Nu har emellertid departementschefen sagt, att han anser, att det är väl mycket med dessa mellan 70- och 80,000 kronor för en växthus-

Anslag till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp.
(Forts.)

Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)

anläggning, och jag delar hans uppfattning i detta fall, det är verkligen mycket penningar att lägga ned på en sådan, och vidare att alltihop kan icke behöfva tagas på en gång utan man kan taga en del och så — med ett hopp i bevisföringen — helt godtyckligt dekretat, att hvad institutets styrelse beräknat för ett år, kan vara nog för alltihop. Men jag kan ej för min del finna, att det egentligen ligger någon »planmässighet» i detta, det är visserligen ett sätt att spara, men om det också är rationellt och kan lyckas, det lämnar jag därhän. För min del tror jag för det första, att anläggningen är för stort tilltagen, och anser sedan kostnaden för hög men å andra sidan är jag viss, att man icke kommer att slippa med de nu föreslagna 49,500 kr., utan Riksdagen får nog så småningom punga ut med mera.

Helst hade jag sett, att frågan nu afslagits för att komma tillbaka i bättre utredt skick, men då jag ej lyckats vinna gehör för denna min mening, ber jag att få förena mig i den reservation, som afgifvits af herrar Odelberg och Lindblad.

Herr Fahlén: Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet riktade, om jag förstod honom rätt, alldeles direkt en fråga till mig, och den lydte så: »Hvad menas med utredning?» Ja, när jag besvarar den frågan, anser jag mig kunna hänvisa till utskottets eniga uttalande, som ju ovillkorligen måste anses ha underkänt utredningen i de hufvudsakliga punkter, som här afses. Jag fäste mig särskildt i mitt anförande vid den föreslagna uthusbyggnaden, som visserligen är en detalj af underordnad betydelse i jämförelse med förslaget i dess helhet. Men det lär väl icke kunna bestridas, och det förefaller mig som om statsrådet ej heller gjorde något försök i denna riktning, att de betänkligheter utskottet haft gentemot förslaget i öfrigt nog icke kunna utan vidare bagatelliseras. Någon egentlig gensaga gjordes, såvidt jag kunde finna, icke mot utskottets uttalande och vid sådant förhållande får jag säga, att jag nödgas så mycket mera vidhålla den uppfattning jag hade, att den gjorda utredningen ej kan anses i realiteten vara tillfredsställande. Jag kan visserligen icke säga, huruvida det kan byggas ett lärlingshus för de af utskottet föreslagna 55,000 kr. — jag kan ej bedöma den saken. Icke heller kan jag säga, om utskottets afprutningar i öfrigt kunna vara i allo befogade, men så mycket måste jag säga, att då utskottet i sin helhet ansett sig kunna göra och ansett sig böra göra sådana, måste utredningen i ett eller flera afseenden vara mindre tillfredsställande. Gäller det att endast lita på auktoriteter, en arkitekt och en byggnadsakkunnig, kan man väl medgifva, att utredningen är tillräcklig, men kan man ej skänka full tilltro till dessa, och det kan jag ej för min del särskildt i fråga om nybyggnaden för eleverna, då vågar jag säga, att utredningen är i behof af att öfverses och närmare skärskådas. Jag har tillåtit mig säga detta, därför att jag tror, att den allmänna uppfatt-

ningen inom utskottet var, att utredningen vore sådan, att den ej kunde af utskottet accepteras och verkligen måste anses föga tillfredsställande.

*Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)*

Herr Odelberg: Jag hade ej tänkt uppträda i denna fråga, jag omfattar här samma åsikt som herr Fahlén uttalat, och helst skulle jag velat helt och hållet afslå Kungl. Maj:ts proposition, men då jag anser, att det är af vikt, att någonting snart göres, har jag velat gå med på åtminstone *någonting* af hvad som här föreslagits. Men då herr statsrådet frågar hvad som menas med utredning kan jag icke underlåta att något besvara denna hans fråga.

Styrelsen för Alnarps landbruksinstitut har begärt ett anslag af 73,750 kronor för uppförande af växthus för trädgårdsskolans behof och däraf för nästa år 49,500 kr. Skrifvelsen åtföljdes af ritningar öfver alla de olika slag af växthus, hvilka ansågos behöfliga för undervisningens bedrifvande. Kungl. Maj:t har ansett, att summan bör begränsas till sistnämnda belopp. Det lämpligaste hade väl varit att återremittera ärendet för att få ritningarne omarbetade.

Hvad beträffar det hus, som skulle uppföras för inrymmande af lärlingarne, ber jag få meddela, att vid Alnarp finnes för närvarande plats, ehuru kanske ej så godt utrymme, för 44 elever. Det är nu begärdt 17,000 kronor för att reparera dessa boningshus och därutöfver 69,300 för att bygga upp ett nytt hus till inrymmande af dessa samma 44 lärlingar. Att åtskilliga tusen kronor kunde besparas på detta byggnadsföretag, därom vore åtminstone alla inom utskottet ense, och i utskottet funnos byggnadskunniga personer. Jag tror således, att utredningen i detta hänseende är ganska bristfällig.

Helst skulle jag vilja vara med om afslag hvad trädgårdsskolan beträffar för att få en fullständigare plan öfver hvad som behöfvat kräver och en ny proposition till ett annat år, men jag har icke velat att med saken skulle anstå så länge.

Det torde icke vara herr statsrådet obekant, att litet hvarstades i landet våra handelsträdgårdsmästare protesterat mot illojal konkurrens som hvad trädgårdskulturen beträffar bedrifves från utaf staten understödda institutioner och kungsgårdar, och denna protest har tagit sig uttryck i skrifvelse till Kungl. Maj:t. Att man samtidigt ifrågasätter uppförande af växthus vid en statsanstalt för 73,000 kronor, kan ej verka lugnande, då fackmannen väl kan inse, att så storartade anläggningar ej äro behöfliga för undervisningen, utan att här är fråga om att bedrifva en ganska omfattande handelsrörelse med växthusalster.

Herr statsrådet Petersson; I anledning af hvad herr Odelberg yttrade ber jag få erinra därom, att jag icke föreslagit uppförandet af växthus för 73,000 kronor, utan jag har föreslagit bygandet af ett växthus för ungefär 40,000 kronor. När jag förhört

*Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)*

mig hos personer, som hade erfarenhet på detta område, särskildt hvad anläggningskostnaderna beträffade, har jag fått den upplysningen, att skall man bygga ett fullständigt växthus, som nu kräves för en förstklassig trädgårdsskola, kunna kostnaderna icke stanna vid detta belopp. Jag har dock ansett mig böra stanna för detta mindre belopp. Innan jag intog den ståndpunkt, åt hvilken jag gifvit uttryck i den kungl. propositionen, hade jag en vidlyftig öfverläggning med representanter för Alnarps institut, och jag kom då till den uppfattningen, att man kunde afrunda och nedsätta summan utan att behöfva skicka ärendet tillbaka och därigenom fördröja hela saken eller möjligen komma med en proposition efteråt.

Jag delar icke den siste talarens uppfattning, att sedan man beslutat att inrätta en trädgårdsskola på statens egendom, man skall drifva denna på sådant sätt, att den ovillkorligen måste föra ett tynande lif, och att man det oaktadt skall behöfva gång efter annan komma in till Riksdagen och säga: anslaget räcker icke till, var så god och gif större anslag för att hålla skolan i gång. Jag håller före, att man icke får inskränka en sådan skolas rörelsefrihet utan skall låta den utvecklas samt handla och vandla med sina produkter såsom en privat anstalt. Jag kan icke skrifva under hvad reservanterna i sin motivering yttrat: »Af att sådan rörelse bedrifves från en med statsmedel understödd anstalts sida, har utskottet med hänsyn till de enskilda näringsidkare å ifrågavarande område icke funnit sig tilltaladt; men har utskottet likväl» etc. Däri ligger tydligen den tanke som herr Odelberg nyss uttalade, att vid en statsunderstödd anstalt får man icke drifva en sådan trädgårdsrörelse. Det skulle man ha sagt ifrån redan från början, när man inrättade denna skola. Jag har själf varit med om att taga initiativ till en omläggning och utveckling af skolan och tror verkligen, att den utvecklas bäst, om man icke lägger dylika bojor på den. Jag har i mitt minne, att för några år sedan inkom från åtskilliga handels-trädgårdsmästare till Kungl. Maj:t en framställning, i hvilken begärdes, att Kungl. Maj:t skulle vidtaga åtgärder, för att ingen konkurrens måtte förekomma från kungsgårdar och slott m. m., d. v. s. från institutioner, där staten har sin hand med. Efter att hafva hört landtbruksstyrelsen förklarade Kungl. Maj:t, att framställningen icke föranledde någon åtgärd. Jag tror icke, att man kan gå den vägen.

Friherre De Geer, Louis: Herr statsrådet har bemött hvad herr Odelberg yttrade angående handelsträdgårdsrörelsen vid Alnarp. Enligt de upplysningar jag inhämtat råder ingalunda något missnöje i Skåne på grund af konkurrens från Alnarp. Jag har särskildt förhört mig med sekreteraren hos Skånes trädgårdssodlars försäljningsförening, hvilken själf är handelsträdgårdsmästare och lefver på den rörelsen. Han har sagt mig, att försäljningen af frukt från Alnarp ingalunda utöfvar någon skadlig konkurrens, utan att

Alnarps trädgård tvärtom intager en ledande ställning i fråga om de stråfvanden, som ha gjort sig gällande hos fruktodlarna i Skåne att på ett förnuftigt sätt ordna sin försäljning af frukt, så att priset hålles uppe och kvaliteten blir sådan, att den tillfredsställer allmänheten. I detta hänseende kan ingen konkurrens sägas äga rum. I andra hänseenden har konkurrens ju kunnat äga rum t. ex. i fråga om trädskolealster, och vidare kan konkurrens komma att äga rum, när det nya växthuset blir färdigt, då där torde komma att drivas tidiga gurkor, meloner, tomater och sådant och äfven blommor, särskildt nejlikor; men i fråga om dessa dyrbarare trädgårdsprodukter har samme person sagt mig, att konkurrensen spelar ingen roll, ty de odlas så litet i Skåne, men däremot äger en betydande import rum från Danmark af såväl trädskolealster som dessa finare drifhusprodukter, och att Skånes trädgårdsodlare icke alls ogärna skulle se, att denna import minskades, det kan jag försäkra.

Jag tror, att det vore oklokt att göra ett sådant uttalande som reservanterna här föreslagit. Skall man drifva trädgårdsskötsel så, att den verkligen blir lärorik för eleverna, måste den skötas på förnuftigt sätt. Man kan icke säga till dem, som hafva värden om trädgården: konkurrera icke med enskilda, utan man måste säga: se till, att undervisningens kraf först och främst tillgodoses och tag sedan så stor ekonomisk nytta som möjligt af trädgården. Endast om eleverna få se hur det går till att sköta en trädgård på ett verkligt praktiskt sätt, få de valuta af sin vistelse där. Jag anhåller därför, att kammaren icke måtte godkänna det förslag till uttalande, som framställts af reservanterna.

Herr Odelberg: Jag har aldrig sagt, som herr statsrådet påstår, att man nu i någon väsentligare mån skulle indraga växtkulturen eller trädgårdsskötseln vid Alnarp. Jag anser icke, att man behöfver draga in på hvad som nu finnes, men när man behöfver bygga nya växthus, skall man se till, att de icke tagas till större än som oundgängligen behöfves för undervisningens bedrivande. Man får icke taga till dem i så stor skala, att man därigenom öppnar en svår konkurrens med den enskilda företagsamheten, som skall bekosta sina växthus själf. Man behöfver t. ex. större utrymme för att drifva 1,000 törnrosor om året — och det torde vara tillräckligt för att undervisa eleverna — än att drifva 10,000. Jag tror, att herr statsrådet måste ge mig rätt uti att det verkligen blir en fullständig handelsrörelse och en konkurrens med enskilda, ifall man bygger växthuset så stort, som styrelsen föreslagit, och mera än hvad som behöfves för en fullständig undervisning. Mot den trädgårdsrörelse, som hittills drifvits vid Alnarp, har jag icke något att erinra.

Herr Tamm: De byggnadsplaner, som här ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, antyda icke på något sätt, att det är

*Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts.)*

Anslag till
byggnads-
arbeten m. m.
vid Alnarp.
(Forts)

fråga om en större drifning af vissa sorter vid Alnarp, så att konkurrens med enskilda trädgårdsodlare kan befaras uppstå. Hvad Alnarp hittills kunnat sälja, har hufvudsakligen varit från plantskolorna, och om deras produkter gäller hvad friherre De Geer yttrade, att det råder en stark konkurrens från vårt grannland Danmark, särskildt från Korsör, hvarifrån oerhörda massor importeras. Från Alnarps plantskolor säljes mycket, men det är utomhusdrifning och har icke något att göra med nu föreslagna anläggning. Men huru skulle från de trots de stora kostnaderna relativt små kaster, där drifning af alla sorter måste äga rum för att eleverna skola få sin utbildning, någon farlig konkurrens kunna uppstå med de stora anläggningar, som finnas i Skåne? Jag har icke hört talas om att därifrån skulle kunna kastas ut så mycket varor i marknaden eller m. a. o. dumpas, så att prisen skulle tryckas ned.

Jag vill fråga, om någon af herrarne hade på förslag till trädgårdsföreståndare en elev, som gått igenom skolan vid Alnarp, där, såsom reservanterna på sid. 120 yttrat, man bör akta sig för att undervisa i, huru försäljning skall gå till, om han skulle antagas. Jag skulle betacka mig för att få en sådan, som icke hade någon aning om affärsprinciper. Jag tror därför det vore farligt att antaga reservanternas förslag trots den besparing, detsamma innebär. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Odelberg*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom och herr Ernst Lindblad vid punkten afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i punkten 22 af sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den af herrar *Odelberg* och Ernst Lindblad vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 59.

Punkten 23.

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 24.

Lades till handlingarna.

Punkterna 25—31.

Hvad utskottet hemställt bifölles.

Punkten 32.

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit hade utskottet i denna punkt hemställt, att Riksdagen måtte

dels, med godkännande af i statsrådsprotokollet framlagdt förslag till stat för statens veterinärbakteriologiska anstalt för år 1913 för uppehållande af anstaltens verksamhet under samma år å extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 31,320 kronor,

dels och medgifva, att af hvad vid utgången af år 1911 icke blifvit användt af tidigare för ändamålet beviljade anslag ett belopp af högst 7,500 kronor finge under år 1912 för enahanda ändamål af Kungl. Maj:t disponeras.

*Anslag till
statens veteri-
närbakterio-
logiska
anstalt.*

Friherre De Geer, Fabian: Statens veterinärbakteriologiska anstalt trädde i full verksamhet den 1 november 1911, och angående anstaltens verksamhet och dess behof har icke hunnit samlas någon rikare erfarenhet. Det torde därför vara lämpligt att nu påvisa ett verksamhetsområde, som med det snaraste bör komma i åtanke. Af de olika bakteriesjukdomar, som härja bland våra husdjur, torde svinsjukan vara en af de svåraste och för den uppblomstrande svinhandteringen i vårt land den mest förlustbringande. Det är därför önskvärdt, att ingående undersökningar för utrönande af svinsjukans natur och sättet för dess förekommande göras. För dylika undersökningar är veterinärbakteriologiska anstalten af statsmakterna skapad, men för den uppgiften finnas inga medel och icke heller föreslås anvisandet därpå i den nu framlagda staten. Enligt den utredning, som gjorts inom svenska svinafvelsföreningen, kostar en dylik fullständig undersökning ungefär 5,000 kronor och tar en tid af två år. Detta är både tid och penningar. Men med anledning af det beslut, som kammaren förut i dag fattat under femte punkten, då kammaren ställt till Kungl. Maj:ts disposition omkring 20,000 kronor för bestridande af utgifter af mera tillfällig art för befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar, vågar jag till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet hemställa, att han ville taga i öfvervägande, om icke från detta anslag

Anslag till
statens veteri-
närbakterio-
logiska
anstalt.
(Forst.)

kunde tagas medel till att åtminstone i någon mån tillgodose be-
hovet af denna undersökning, om framställning därom göres.

Jag har icke något annat yrkande än om bifall till utskottets
hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren bi-
föll hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 33 och 34.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35.

Anslag till
re skapsprof-
ningsanstalter
vid landt-
bruksinsti-
tuten.

Kungl. Maj:t hade under punkt 33 af föreliggande hufvud-
titel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till fortsatt
uppehållande af de vid landtbruksinstitutet vid Ultuna samt vid
landtbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp inrättade anstalter för
profning af redskap och maskiner för landtbrukets behof å extra
stat för år 1913 anvisa ett anslag af 23,000 kronor.

Med åberopande af anförda skäl hade utskottet i föreliggande
punkt hemställt, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl.
Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen till fortsatt uppe-
hållande af de vid landtbruksinstitutet vid Ultuna samt vid landt-
bruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp inrättade anstalter för prof-
ning af redskap och maskiner för landtbrukets behof å extra stat
för år 1913 anvisade ett anslag af 21,000 kronor.

Herr Ekelund: Då jag är ledamot i styrelsen för profnings-
anstalterna vid Ultuna och Alnarp, har jag ansett mig böra yttra
några ord med anledning af utskottets utlåtande i denna punkt.
Utskottet säger: »Mot profningsanstalternas verksamhet hafva från
flera håll, jämväl från Riksdagens sida, framställts anmärkningar,
hvilka hufvudsakligen riktats mot tidsutdräkten vid profningarnas
verkställande och offentliggörandet af deras resultat.» Det är, som
utskottet säger, att sådana anmärkningar tid efter annan från in-
tresserat håll framkommit till anstalternas styrelser, men jag ber
att få påpeka äfven det riktiga uti hvad utskottet säger om anled-
ningen till dessa anmärkningar. Utskottet yttrar nämligen: »De
sålunda anmärkta förhållandena torde nästan uteslutande vara att
tillskrifva den anstalternas nuvarande organisation vidlådande olägen-
heten, att anstalterna för sin verksamhet ej hafva att tillgå någon
person med hufvudsaklig uppgift att ägna sig åt denna verksam-
het.» Nu har styrelsen för anstalterna till Kungl. Maj:t inlämnat
förslag till ny organisation för anstalternas verksamhet. Detta för-
slag har blifvit underställt Riksdagens profning, och Kungl. Maj:ts

förslag har i hufvudsak tillstyrkts. Utskottet har emellertid föreslagit en ändring i så måtto, att under det styrelsen och Kungl. Maj:t föreslagit anställandet af *en* ledare vid hvardera profningsanstalten, så har utskottet tänkt sig, att det skulle vara tillräckligt med anställande af endast en gemensam profningsledare, som skulle hafva ledningen af profningsarbetena såväl vid Ultuna som vid Alnarp, och att till denna profningsledares biträde skulle anställas en assistent. Jag hyser den uppfattningen, att det förslag, som styrelsen framlagt och som upptagits af Kungl. Maj:t, är bättre än utskottets, ty det kan icke nekas, att man skulle få tillgänglig mera kompetent arbetskraft vid profningarna, om hvarje anstalt finge arbeta under sin särskilda ledning. Utskottet framhåller mot denna uppfattning, att arbetet skulle vinna i enhetlighet och utförande, om man hade en gemensam ledare för båda anstalterna, och det kan ju äga sin riktighet. Men jag tror icke, att man behöfver hysa några betänkligheter i detta afseende. Anstaltens styrelse har alltid hittills ägnat sig åt att på bästa sätt befrämja anstalternas verksamhet, och man har all anledning att tänka sig, att styrelsen alltid skall komma att se till, att äfven en viss samverkan alltid kommer att äga rum mellan de olika anstalternas ledare, under förutsättning att hvardera anstalten har sin särskilda ledare.

En annan sak är att organisationen med en ledare skulle föra med sig något mindre kostnader. Härutinnan kan man säga, att utskottets uppfattning kunde vara riktig. Jag antager dock, att Kungl. Maj:ts förslag icke har utsikt att vinna kammarens bifall, och jag har icke ens tänkt framställa något yrkande om bifall därtill.

Något, som jag också skulle vilja framhålla, är, att utskottet säger: »I detta sammanhang har utskottet velat uttala önskvärdeheten däraf, att vid profningsverksamheten vikten i görligaste mån lägges vid serieprofningarna, samt att, för spridande hastigt och i vidaste kretsar af kännedom om profningarnas resultat, snarast möjligt efter det profningarna ägt rum däröfver utgifves en redogörelse, så kortfattad och populärt hållen, att den må kunna utan vidare tidsuppföring inhämtas af hvarje landtman.» Ja, det är ju alldeles klart, att de önskemål, åt hvilka utskottet i denna punkt gifvit uttryck, äro alldeles riktiga, och jag kan försäkra, att styrelsen under hela den gångna tiden icke haft något annat mål för sin verksamhet, och att den icke heller kommer att sträfva emot något annat önskemål än detta. Och hvad styrelsen kan göra för att förverkliga detta önskemål skall den icke undandraga sig. Men jag skulle vilja uttala en liten tvekan om, huruvida det skall kunna lyckas styrelsen att vinna detta mål, om styrelsen icke får till sin disposition de medel, den tänkt sig och hemställt om. Kungl. Maj:t han ansett, att afgifterna för profningarna skulle kunna beräknas högre än styrelsen ansett sig kunna göra och således tänkt sig, att

Anslag till redskapsprofningsanstalter vid landtbruksinstituten.
(Forts.)

Anslag till
redskapsprof-
ningsanstalter
vid landt-
bruksinsti-
tuten.
(Forts.)

större inkomster därigenom skulle kunna tillföras anstalterna. Men jag kan icke våga hoppas på, att större inkomster verkligen kunna uppstå genom profningsavgifterna. Hittills ha dessa avgifter icke gått upp till det belopp af 3,000 kronor per år, som Kungl. Maj:t tänkt sig. Under de senaste 7 åren ha de i medeltal icke gått till mera än 1,813 kronor per år, och man har icke anledning att hysa förhoppningar om, att de under de närmast kommande åren skola stiga till högre belopp än förut. Kommer så därtill, att utskottet framhållit önskvärdheten af, att »vid profningsverksamheten vikten i görligaste mån lägges vid serieprofningarna», och att dessa skola vara avgiftsfria, så är det gifvet, att utsikterna till ökade inkomster skola minskas. Med afseende fästadt vid utsikten till mindre inkomster genom profningsavgifterna måste man tänka sig, att medel icke komma att stå till styrelsens förfogande i så rikt mått, att styrelsen kan i den utsträckning, som utskottet tänkt sig, motsvara de förväntningar, åt hvilka utskottet gifvit uttryck. Jag vill emellertid försäkra, att styrelsen skall göra allt hvad den kan, men jag har velat gifva uttryck åt mitt tvifvel om, att det skall blifva möjligt med de medel, som komma att stå till styrelsens förfogande, under förutsättning att utskottets förslag bifalles.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 36—40.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.

Punkten 41.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 35,000 kronor.

I detta ämne hade inom Riksdagen väckts tre särskilda motioner.

Sälunda hade *dels* herr *Johan Nilsson* m. fl., i motionen nr 75 i Första kammaren, och herr *Olsson* i See m. fl., i motionen nr 205 i Andra kammaren, sammanstämmande hemställt, att Riksdagen måtte såsom bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 75,000 kronor; *dels* och herrar *Nilsson* i Tånga och *Linders*, i motionen nr 199 i Andra kammaren, hemställt, att Riksdagen med bifall till hvad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen äskat i anslag till Sveriges utsädesförening för år 1913 måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, dels huruvida och under hvilka

villkor af Sveriges utsädesförening vid Svalöf bedrifna praktiskt vetenskapliga verksamhet kunde öfvertagas af staten, dels också huruledes denna jämte annan statens försöksverksamhet på jordbrukets område måtte kunna förläggas under enhetlig ledning och förvaltning samt för Riksdagen framlägga de förslag denna utredning kunde föranleda.

*Anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.
(Forts.)*

Utskottet hade i denna punkt på angifna skäl hemställt, att Riksdagen måtte

a) i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och herrar Johan Nilssons och Olssons i See m. fl. ifrågavarande motioner såsom bidrag *till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet* på extra stat för år 1913 anvisa ett anslag af 47,000 kronor.

b) i anledning af herrar Nilssons i Tånga och Linders förenämnda motion, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, dels huruvida och under hvilka villkor af Sveriges utsädesförening vid Svalöf bedrifna, praktiskt vetenskapliga verksamhet måtte öfvertagas af staten, dels också huruvida denna jämte annan statens försöksverksamhet på jordbrukets område kunde förläggas under enhetlig ledning och förvaltning, samt för Riksdagen framlägga de förslag denna utredning kunde föranleda.

Reservationer hade afgifvits af, utom andra, herr *A. H. Fahln*, hvilken likväl ej däri framlagt sin åsikt, samt herrar *E. A. Lindblad* och *Aaby A. W. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa om afslag å det i herrar Nilssons i Tånga och Linders motion framställda förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t.

Friherre De Geer, Fabian: Såsom varande statens ombud i styrelsen för Sveriges utsädesförening torde det vara lämpligt och riktigt, att jag yttrar några ord angående den hemställan från utskottet, som nu ligger på Riksdagens bord och för landtbruket är af så stor betydelse.

Enligt mitt ringa förmenande hade det för vårt jordbruk varit lyckligare, om utskottet hade kunnat finna sig föranlåtet att bevilja hela det anslag, som blifvit begärdt af styrelsen och äfven föreslagits i den af herr Nilsson m. fl. framlagda motionen. Men då ingen inom utskottet gått på den linjen, vill icke heller jag göra en framställning, som icke kommer att få något understöd.

Jag vill dock vid detta tillfälle beröra några Svalöfsförhållanden, som blifvit olika belysta både inom utskottet man och man emellan och inom pressen.

I den emot utsädesföreningen mycket välvilliga motion, som är inlämnad i Riksdagen af herrar Nilsson och Linders, står det följande: »Det kan enligt vår mening ej vara öfverenstämmande

*Anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.
(Forts.)*

med god ordning, att staten i ekonomiskt afseende komme att helt uppbära förädlingsanstalten, medan föreningen allt fortfarande bibehålle en själfständig ställning.» Där står det, att staten skall »helt uppbära». Detta är icke fullt öfverensstämmande med rätta förhållandet, ty utom hvad föreningen har och får af staten, kommer redan nu från utsädesbolaget, som förökar föreningens stammar, en inkomst af 40,000 kronor om året. Till detta kommer värdet af alla de byggnader, fält och inrättningar, som utsädesföreningen har, hvilka torde kunna beräknas till minst 15,000 kronor årligen. Ytterligare kan man väl värdesätta allt det arbete, som nedlägges af den oafönade styrelsen, som består af framstående jordbrukare inom landet och andra för föreningen varmt intresserade personer. Detta tillskott af arbete och intresse är enligt mitt förmenande af stor betydelse. Allt detta tillsammans, d. v. s. de 40,000 kronor, som komma från utsädesbolaget, de 15,000 kronor, som institutionsbyggnaderna m. m. äro värda, samt det stora, värdefulla oafönade arbetet, torde väga något mot statens anslag, äfven om detta skulle uppgå till hela det begärda beloppet, 75,000 kronor. Man kan således icke säga, att staten *helt* uppbär anstalten, utan att den blott till stor del stöder densamma.

I samma motion står följande: »De anmärkningar mot utsädesföreningen, som framställes vid olika tillfällen, hafva knappast berört dess praktiskt vetenskapliga verksamhet utan riktat sig mot mellanhanden, som till landets jordbrukare distribuerat ut det förädlade utsädet. Förhållandet mellan utsädesföreningen och utsädesbolaget torde icke heller hafva varit af sådan beskaffenhet, att tidigare kritik och klander saknat sitt berättigande.

Det vill dock synas, som om de villkor för erhållande af statsbidrag som godkändes af 1909 års Riksdag, hvilka jämväl afsågo att reglera utsädesföreningens och utsädesbolagets inbördes förhållande, i betydlig mån undanröjt anmärkta missförhållanden.» Detta utlåtande i motionen är fullkomligt sant, om man tager bort orden »i betydlig mån», ty detta kontrakt, som är upprättadt mellan bolaget och föreningen, har verkligen undanröjt de anmärkta missförhållandena och visat sig för föreningen fördelaktigare, än man någonsin vågat hoppas. I pressen har det yttrats, att kontraktet mellan bolaget och föreningen redan visat sig odugligt, och att detta förhållande är orsaken till, att föreningen nu kommit till staten med begäran om större anslag. Det med bolaget gällande kontraktet är uppgjort efter mycket noggrann utredning och pröfning och i full öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, och det har, såsom jag förut yttrat, visat sig tillfredsställande. Bolaget, som till landets jordbrukare i olika delar af landet distribuerar ut det förädlade utsädet, är för närvarande den enda anstalt, som är rustad att på ett verkligt pålitligt sätt föröka föreningens stammar; därom äro alla verkligt sakkunniga ense. Dessutom är bolaget förbundet med föreningen på sådant sätt, att det ekonomiskt stöder föreningen i desto

större mått, som det själfvt utvecklar sig. Bolaget har intet att skaffa med föreningens anslagkraft, och dess kontraktsförhållande till föreningen har hittills fullgjorts på ett sätt, som minst af allt kan klandras. Därom äro både jag och statens revisor fullt ense.

Den af utskottet föreslagna utredningen i mom. b), hvilken nyss blifvit föredragen, ber jag att få läsa upp ännu en gång: »b) i anledning af herrar Nilssons i Tånga och Linders förenämnda motion, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, dels huruvida och under hvilka villkor af Sveriges utsädesförening vid Svalöf bedrifna, praktiskt vetenskapliga verksamhet må öfvertagas af staten, dels också huruvida denna jämte annan statens försöksverksamhet på jordbrukets område må kunna förläggas under enhetlig ledning och förvaltning, samt för Riksdagen framlägga de förslag denna utredning kan föranleda.» En sådan skrifvelse skulle vara mycket betänkelig att gå med på, om icke där stode *huruvida*, men det står lyckligtvis *huruvida*. Har man den åskådningen, att så mycket som möjligt bör läggas under staten, är det gifvet, att alla skäl emot en själfständig ställning underkännas. Men en utredning, under förutsättning att denna grundåskådning icke får afgöra det hela, torde möjligen komma att visa, att om nödiga penningmedel af staten lämnas till stöd, föreningen bör fortfarande förblifva en af landets jordbrukare ledd anstalt. Det är visserligen sant, att föreningen ställer stora anspråk på staten, men de äro dock små i förhållande till den oberäkneliga nytta, föreningen gjort och kommer att göra vårt jordbruk, om den får lugnt utveckla sig under sin nuvarande organisation. Föreningens arbete blir billigare, hastigare och initiativrikare, om den får behålla en själfständig ställning, än om den helt och hållet lägges under statens ledning. Detta hindrar naturligtvis icke, att staten ökar sitt inflytande i föreningens styrelse i förhållande till anslaget storlek. Det vore en dålig belöning, i synnerhet för Skåne, för allt det arbete och alla de uppoffringar, som gjorts för föreningens skapande och underhållande, om denna anstalt emot önskingarna hos flertalet af landets jordbrukare skulle helt ställas under t. ex. centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet omedelbara ledning.

Den fria utvecklingen är för utsädesföreningen vida att föredraga framför den bundna både i ekonomiskt och praktiskt hänseende, enligt mitt förmenande. Och här gäller det ett lifsintresse för det svenska jordbruket.

Herr talman, under återopande af hvad jag yttrat, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ericsson, Aaby: Endast några ord! Jag har ansett mig böra reservera mig mot utskottets utlåtande i anledning af en från socialistiskt håll väckt motion, däri man hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, huruvida och under

*Anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.
(Forts.)*

hvilka villkor af Sveriges utsädesförening vid Svalöf bedrifna praktiskt vetenskapliga verksamhet må öfvertagas af staten och inordnas under profningsanstalten i Stockholm. Jag anser, att i synnerhet när herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i den kungl. propositionen har sagt, att han har sin uppmärksamhet riktad åt detta håll, det skulle, om kammaren nu skulle besluta i öfverensstämmelse med mom. b) i utskottets kläm, se ut, som om kammaren skulle vilja stryka under, hvad statsrådet sagt och nästan uttala en half önskan om, att ett sådant öfvertagande af Svalöf skulle ske från statens sida. Och då jag anser detta olyckligt, har jag funnit mig böra reservera mig mot utskottets kläm i denna del. Jag skall emellertid icke begära votering. Jag ber endast att få yrka bifall till reservationen.

Herr Tamm: Jag hade af den senare delen af friherre De Geers yttrande väntat, att han skulle förena sig med herr Ericsson i yrkande om afslag å andra punkten. Han har emellertid icke gjort detta.

Jag finner för min del, att ganska goda skäl äro förebragta för hemställan om en skrifvelse, däri begäres utredning om förhållandet mellan staten och Svalöfs utsädesförening. Om vi nu skulle anslå vare sig i enlighet med Kungl. Maj:ts hemställan 35,000 kronor eller i enlighet med utskottets hemställan 47,000 kronor, har man redan gått långt på den uppåtstigande vägen. Föreningen har själf begärt 75,000 kronor. Det är alldeles tydligt, att det icke kommer att dröja länge, förrän denna hemställan återkommer. Vi gå således alldeles decideradt mot att staten måste med eller mot sin vilja öfvertaga hela denna anstalts verksamhet, och då förmodligen göra, såsom friherre De Geer fruktade, nämligen inordna den under försöksanstalten på jordbruksområdet. Min ståndpunkt är den, att man icke kan så bestämdt, som den första talaren gjorde, säga, att detta skulle vara till skada och icke till gagn. Jag tror en utredning därom skulle vara nödvändig. Och om denna visar, att anstalten bör hålla sig inom de gränser, som den hittills kunnat nöja sig med och fortsätta såsom själfständig anstalt, då kan man stämma i bäcken och icke behöfva följa med vattnet ända ut i ån. Det är så säkert som hvad som helst, att man annars snart skall vara uppe vid ett anslag af 80,000—90,000 kronor.

Under sådana förhållanden — då icke något yrkande framställts om bifall till reservationen, anser jag mig icke behöfva motivera utskottets hemställan mera än hvad jag här gjort — ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet i denna punkt.

Herr Hammarskjöld: Jag skall endast be att i korthet få yrka afslag på mom. b) i utskottets hemställan i denna punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att med anledning af de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvart och ett af de olika momenten af förevarande punkt.

*Anslag till
Sveriges
utsädes-
förening.
(Forts.)*

Härefter yttrade herr talmannen, att beträffande mom. a) annat yrkande ej förekommit, än att utskottets hemställan skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls hvad utskottet i detta moment hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de i afseende å mom. b) framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i punkten 41 mom. b) af sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 61.

Punkterna 42—44.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 45.

Med tillstyrkande af hvad Kungl. Maj:t under punkt 43 af förevarande hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit, hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen måtte för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodo-

*Om tillgodo-
görande af
bränsletill-
gången i torf-
mossar.*

*Om tillgodo-
görande af
bränsletill-
gången i torf-
mossar.
(Forts.)*

göra den i landets torfmossar befintliga tillgång på bränntorf, torfströ m. m., på extra stat för år 1913 att i mån af behof användas anvisa ett belopp af 10,000 kronor, med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under år 1912 af tillgängliga medel utanordna 5,000 kronor samt likaledes i mån af behof under år 1913 för enahanda ändamål disponera, hvad vid utgången af år 1912 icke blifvit använt af tidigare för samma ändamål på extra stat beviljade medel.

Friherre Gyllenstierna: Herr talman! Jag har intet yrkande, men jag skall be att i samband med denna punkt få göra ett uttalande.

Ingen lärer betvifva, att i och med detsamma, som nya uppfinningar göras på torfindustriens område, torfven kommer mer och mer till användning inom statens verk och inrättningar. Den frågan ligger då nära till hands, bör icke staten redan inom den närmaste tiden inköpa därför lämpliga mossar på olika platser inom landet? Detta för att undvika att dessa komma i händerna på bolag, särskildt utländska bolag, och att dessa mossar därigenom komma i så högt pris, att staten sedermera får svårt att förvärfva sig dem och kanske slutligen tvingas att tillgripa expropriationsförfarandet, hvilket ju är en mindre tilltalande form.

Såsom exempel på att frågan är aktuell, skall jag be att få nämna, att jag just i dag har sett i en tidning en artikel i ämnet, hvarest en korrespondent från England uppgifver, att ett bolag är bildadt med ett aktiekapital af omkring 5 miljoner kronor för att exploatera torfmossar och att det för närvarande är spekulant på torfmossar här i landet.

Jag hade först tänkt väcka motion i detta ämne, men jag har funnit lämpligare att på detta sätt fästa vederbörandes uppmärksamhet på detta förhållande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 46—55.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 56.

*Anslag till
jordbruks-
statistiska
uppgifter.*

Kungl. Maj:t hade under punkten 53 af förevarande hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 25,000 kronor till insamlande af jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet angifna hufvudgrunder.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehafvt två till utskottet remitterade likalydande motioner, väckta den ena nr 58 i Första kammaren af herr *Tamm* och den andra nr 133 i Andra kammaren af herrar *Jespersen* och *Rune*, i hvilka motioner för möjliggörande af utvidgning af planen för lokalundersökningarna till att, i egnahemssakens intresse, omfatta jämväl den odlingsbara jorden hemställts, att Riksdagen ville, utöfver det af Kungl. Maj:t för de lokala undersökningarna för jordbruksstatistiken begärda beloppet, för år 1913 anvisa ytterligare 10,000 kronor.

Anslag till jordbruksstatistiska uppgifter.
(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte

a) på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 25,000 kronor till insamlande af jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet angifna hufvudgrunder; samt

b) afslå herrar *Tamms*, *Jespersen*s och *Runes* ifrågavarande motioner.

Reservation hade afgifvits af herr *G. Tamm*, som ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr *Tamm*: Herr talman! Jag skulle till kammarens ledamöter vilja framställa ett spörsmål. Antag, att en stor affärsman är besluten att för sin affär bygga ett hus och har för det fått en god och tillfredsställande plan uppgjord. Men så kommer ett af hans biträden och säger: hör nu, herr grosshandlaren, vi skola taga och utöka vår affär med den eller den detaljen och för det behöfva vi då en våning till på det här huset. Skulle då verkligen den affärsmannen, om han vore öfverens med sitt biträde om att den detaljen behöfde läggas till, skulle han då svara: nej, det skola vi vänta med till om några år, då kunna vi se till, om vi skola bygga ett nytt hus eller om vi skola bygga till ytterligare en våning?

Jag undrar, om man kunde säga, att den affärsmannen handlat klokt, ifall han utsatte sig för att om några år antingen få lägga grund till ett nytt hus eller ock rifva bort det jämförelsevis dyrbara taket och öka till det gamla huset med en ny våning. Jag tror, att man om honom skulle säga, att han saknat förutseende. Det är det jag vågar tro äfven utskottet här har gjort.

Kungl. Maj:t har här föreslagit för jordbruksstatistikens ordnande en väl beräknad byggnad, som särskildt utmärker sig för — det vill jag i förbigående säga — att den icke är en utländsk efterapning, utan är en solid, säker byggnad med nationell, genomsvensk prägel. Men nu hafva vi motionärer här föreslagit, att till denna byggnad skulle läggas ytterligare en del, och det skulle vara i egnahemsrörelsens tjänst. Vi hafva trott oss kunna påvisa, att egnahemsrörelsen sannolikt kommer att taga tre faser i sin utveck-

*Anslag till
jordbruks-
statistiska
uppgifter.*
(Forts.)

ling: först den nu pågående, då till egnahem användas redan befintliga smålägenheter, den andra, då den redan uppodlade jorden kommer att fördelas till sådana mindre jordbrukslotter, och den tredje, då här, liksom skett i det land, hvilket från oss lockar en stor del af vår yngre jordbrukarebefolkning, Kanada, endast ännu icke odlad jord måste tillgripas i detta afseende.

För den sista utvecklingsfasen af egnahemsrörelsen är det alldeles gifvet, att vi i närvarande stund sakna förutsättningar. Jag skall icke uppehålla mig länge vid detta. Jag skall därför icke gå in på hur det är ordnad i Kanada, utan jag hänvisar i denna del intresserade till motionen. Men då det således enligt min uppfattning har kunnat påvisas, att förr eller senare det kommer en tid, då man behöver hafva reda på hvar och i hvilken utsträckning det finns lämplig odlingsjord att använda, hvar kolonisationer böra anläggas och hvar det är oriktigt att göra det, då tycker jag, att utskottet icke haft rätt, när det ställt sig bestämdt afvisande till motionen.

Kungl. Maj:t har ju särskildt framhållit, att denna jordbruksstatistik är afsedd att kunna bearbetas från flera olika, för landets jordbruk och hvad därmed står i samband viktiga synpunkter. Enligt motionärernas hemställan vore det här fråga endast om så litet som att med afseende å de frågeformulär och frågekort, hvilka här komma att användas, uppställa dem på ett annat sätt, än i den kungliga propositionen föreslagits. De biträden, som i allt fall skulle utföra den första insamlingen af de jordbruksstatistiska uppgifterna, komme nog härigenom icke att få så stor ökning i sin verksamhet, låt vara att det kanske kommer att behöfva användas ur landtmätarisynpunkt något mera kvalificerade biträden. Under sådana förhållanden tycker jag, att det kunde vara skäl i att redan nu biträda den tanke, som motionärerna gifvit uttryck åt, och icke, låt vara med en visserligen välvillig motivering, helt enkelt yrka afslag å motionen.

Då det är alldeles gifvet att om icke förr, så åtminstone efter den första åttaårsperioden, som Kungl. Maj:t har föreslagit, det kommer att anläggas äfven andra synpunkter och ställas helt andra kraf på jordbruksstatistiken, tror jag, att det hade varit klokt att redan nu ägna någon uppmärksamhet häråt.

I likhet med hvad en talare yttrade, som hade ordet i den första fråga, vi här behandlade, det vill säga, ehuru jag icke har någon som helst förhoppning om bifall till motionen, hemställer jag i alla fall, herr talman, om bifall till utskottets förslag i punkten a) och, i afseende å punkt b), att kammaren måtte bifalla den af mig i ämnet väckta motionen.

Friherre De Geer, Louis: I olikhet med herr Tamm skulle jag om den där grosshandlaren, som han anförde såsom exempel, vilja säga, att det var en klok och försiktig karl, som icke tog för sig för mycket på en gång.

Därjämte tillåter jag mig såsom min mening uttala, att det af regeringen här framlagda förslaget afser en så stor och vidlyftig sak, att jag tror, att Riksdagen gör klokare i att icke på grund af en enskild motion utvidga planen ytterligare, utan att vi böra öfverlämna åt regeringen att afgöra, när det kan finnas möjlighet att införa äfven de i motionen påyrkade primäruppgifterna.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att med anledning af de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvart och ett af de olika momenten af föreliggande punkt.

Härefter yttrade herr talmannen, att i afseende å mom. a) annat yrkande ej förekommit, än att utskottets hemställan skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls hvad utskottet i detta mom. hemställt.

Sedermera gjordes i fråga om mom. b) propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af herr Tamms yrkande att kammaren skulle, med afslag å hvad utskottet hemställt, bifalla hans i ämnet väckta motion; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 57.

Lades till handlingarna.

Punkterna 58—70.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 71 och 72.

Lades till handlingarna.

Punkterna 73—78.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 79.

Lades till handlingarna.

*Anslag till
jordbruks-
statistiska
uppgifter.
(Forts.)*

Punkterna 80—82.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 83.

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.*

Kungl. Maj:t hade under punkten 82 af förevarande hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till understöd åt synnerligen betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1913 anvisa 400,000 kronor.

Med anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning hade inom Andra kammaren af herr *Molin* i Dombäcksmark väckts en motion, nr 119, däri föreslagits, att Riksdagen till understöd åt synnerligen betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1913 anvisade 800,000 kronor; att understöd måtte bestämmas till högst $\frac{2}{3}$ af distrikts kostnad för vägunderhåll, beräknad efter medeltalet af nämnda kostnad för det löpande och de sistförflutna fem åren, dock att understöd icke finge utgå, i den mån sagda kostnad understege 25 öre per vägfyrk; att öfriga i statsverkspropositionen i ämnet föreslagna villkor måtte godkännas; samt att tiden för insändandet af ansökan för erhållandet af anslag för år 1913 utsattes så sent, att kungörelse om anslaget befintlighet i god tid hunne utfärdas.

Utskottet hade i denna punkt på anförda grunder hemställt, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr *Molins* i Dombäcksmark motion, måtte till understöd åt synnerligen betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1913 anvisa 400,000 kronor att utgå efter i statsrådsprotokollet angifna hufvudgrunder.

Reservation hade afgifvits af, bland andra, herr *A. T. Odelberg*, som hemställt, att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts proposition och herr *Molins* i Dombäcksmark motion, nr 119, måtte till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1913 anvisa samma belopp som under hvartera af åren 1909—1912 eller 150,000 kronor.

Herr *Odelberg*: Herr talman, i år hafva vi sluppit ifrån de sedvanliga motionerna om höjning af statsbidraget till vägunderhållet på landet, men vi slippa i alla fall icke ifrån en ganska lång vägdiskussion, något som ju hört till ordningen för dagen under de senaste riksdagarna. Kungl. Maj:t har nämligen begärt en ökning till 400,000 kronor i anslaget till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt från 150,000 kronor, med hvilket belopp detta anslag hittills utgått. I Andra kammaren har man likväl icke varit

belåten ens därmed, utan där har man väckt motion om att anslaget till och med skulle höjas till 800,000 kronor.

Jag vet nu icke egentliga orsaken till att Kungl. Maj:t har begärt en höjning i anslaget, en höjning af de 150,000 kronor, som, enligt hvad jag vill minnas, beviljades första gången år 1906 eller år 1907. Så mycket vet jag åtminstone, att första åren gick anslaget icke fullt ut. Det var icke tillräckligt många väghållningsdistrikt, som begärde att få komma i åtnjutande af anslaget, och jag vill minnas, att det uppstod besparingar därå. Möjligt är ju att under de sista åren de i ansökningarne om bidrag begärda beloppen stigit, så att Kungl. Maj:t funnit sig föranlåten att för den skull nu begära ökning i anslaget. Men det tycks mig i alla fall, att Kungl. Maj:t kunnat vänta med hemställa en så stor ökning i anslaget, tills utredningen angående bland annat de åtgärder, som kunna finnas nödiga för åvägabringande af en jämnare fördelning af väghållningsbesväret, är slutförd. På det stadium, hvori nämnda utredning nu befinner sig, tycker jag det är för tidigt att komma och begära en så stor ökning i anslaget.

Utskottet har visserligen tillstyrkt de 400,000 kronorna, men om herrarna vilja läsa igenom motiveringen, tror jag, att herrarna skola erkänna, att den lika väl kunnat begagnas för ett afstyrende.

Kungl. Maj:t har på den halffärdiga utredning, som förefinnes, sagt, att sådana väghållningsdistrikt, som äro betungade med en medelkostnad för vägunderhållet af ungefär 30 öre för vägfyrc och därutöfver, skola kunna komma åtnjutande af lindring genom särskildt tillskott från staten. Men vi få taga i betraktande, att ett väghållningsdistrikt, som har en kostnad för vägunderhållet af t. ex. blott 15 öre för vägfyrc, i verkligheten kan vara långt mer betungadt än ett annat distrikt, som får betala 30 öre pr vägfyrc och därutöfver. Därvidlag spela in så många faktorer, som måste noggrant undersökas, för att man skall kunna hafva något bestämdt omdöme om saken. Vi veta sålunda, att det i vårt land icke finns likformighet i afseende å taxeringen af fastigheter. Man finner mycket ofta, att det säljs fastigheter till sex gånger taxeringsvärdet; jag har hört, att detta förekommer icke så sällan i Norrland. Detta förhållande, huruvida fastighetstaxeringen är likformig eller icke, inverkar naturligtvis på det belopp, som vägfyrcen blir påförd.

Vidare beror det på den uppskattning, som har åsatts vägunderhållet. I ett väghållningsdistrikt har man kunnat uppskatta vägunderhållet mycket högt, i ett annat mycket lågt. Det kommer att inverka på vägfyrcen.

Slutligen och icke minst har man i somliga väghållningsdistrikt tagit in i vägdeleningen blott de stora vägarna, under det att man i andra tagit in icke blott dessa utan en massa mindre vägar, som icke bort tagas in i vägdeleningen. Därpå beror också, huruvida ett väghållningsdistrikt blir mycket eller litet betungadt.

*Om stats
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

Jag anser följaktligen, att det ännu icke finns någon fullt riktig grund att bedöma, huruvida 400,000 kronor äro erforderliga för ändamålet. På den grund ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min reservation, d. v. s. att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts proposition må till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1913 anvisa samma belopp som under de senaste åren eller 150,000 kronor.

Herr Schödén: Herr talman, mina herrar! Det är icke min mening att göra någon invändning emot utskottets kläm. Tvärtom skulle jag vilja hemställa, att kammaren måtte bifalla hvad utskottet i det afseendet har föreslagit. Jag tror bestämdt, att det finns ganska starka skäl för kammaren att så göra, och jag tänker i det afseendet be att få anföra några förhållanden ifrån den ort, som jag tillhör och som jag tror kunna i någon mån tjäna till belysning i nämnda hänseende. Jag tillhör ett vägdistrikt, som redan första gången, Riksdagen beviljade detta understöd af 150,000 kronor, kom i åtnjutande af en del däraf, ja t. o. m. så pass mycket som 16,000 kronor, d. v. s. mer än en tiondel af hela det tillgängliga anslaget. Vi ha äfven sedan årligen fått bidrag, fastän dessa på grund af förändrade förhållanden efterhand nedgått så att vi för det nu löpande året ej ha att påräkna mer än 2,000 kronor.

Då jag hör den föregående talaren, som har yrkat afslag å utskottets hemställan, bland andra skäl, som han anser förefinnas gentemot en höjning af ifrågavarande anslag, framhålla det, att sådana där olägenheter, hvilka faktiskt förekomma, skulle kunna bero antingen på de olika taxeringsvärden, som äsättas fastigheterna i de olika distrikten, eller också på den olika uppskattningen af underhållet in natura, som han också tror förekomma, så vill jag be att få förklara orsakerna till att Ramsäle väghållningsdistrikt, hvilket jag tillhör, kan hafva fått åtnjuta de af mig nu omtalade bidragen.

Det förhöll sig där på det viset, att vid den tid, då detta anslag först beviljades, förelåg inom väghållningsdistriktet en hel mängd med laga kraft vunna utslag på distriktet, att distriktet skulle bygga och för framtiden underhålla åtskilliga nya vägar. Det brukar gå till på det sättet i sådana fall, att byggandet anstår, tills Kungl. Maj:tt beviljar det vanliga statsbidraget till nybyggnaden, hvilket är $\frac{2}{3}$ af den uppskattade kostnaden. Nu hände sig ungefär samtidigt, att vi i Västernorrlands län hade en energisk länsstyrelse, som medverkade till, att Kungl. Maj:tt beviljade anslag åt detta distrikt för ganska afsevärda nya vägbyggnader. Enligt utslagen förelåg det naturligtvis kostnadsberäkningar — och det var de gamla kostnadsberäkningarna — öfver byggandet. Emellertid måste distriktet utföra dessa vägbyggnader, då statsbidrag hade blifvit beviljadt. Vi fingo som sagdt $\frac{2}{3}$ af statsmedel, och därjämte fingo vi $\frac{1}{6}$ af landstingsmedel, som landstinget välvilligt har brukat bevilja i Väster-

norrlands län, fastän det på den tiden rent af var tvifvelaktigt, huruvida landstingen hade rättighet att bevilja sådana anslag. Distriktet skulle således enligt uträkningen icke hafva drabbats af mer än $\frac{1}{6}$ af kostnaderna. Men då vi hade verkställt vägbyggnaderna, visade det sig, att allt detta oaktadt verkliga kostnaden gick upp till ett så ofantligt stort belopp, att det blef — ja, jag är icke beredd att gifva de exakta siffrorna — men det slog fel på många tusental kronor; och denna brist, som då återstod, måste vägdistriktet ensamt betala. På det sättet uppstod det förhållandet, att oaktadt de nyssnämnda bidragen, vi fingo upp vägs-katten till 1 kr. 60 öre på vägfyrk. Den gick visserligen sedan ned till 1 kr. 58 öre på vägfyrk, och längre fram gick den ned ytterligare. Men nu tror jag i alla fall, att herrarna skola begripa, att vägs-katten icke alltid är beroende hvarken på taxeringen af fastigheterna eller på uppskattningen af innaturaunderhållet.

Emellertid har sedan inträdt eu period af annan beskaffenhet, så att nybyggnaderna hafva i någon mån afstannat, men då återstod det naturligtvis för distriktet att med vägs-katten, d. v. s. med vägs-kassans medel, underhålla dessa nybyggda vägar, intill dess vägdelening skedde. Det blef alltså under ganska många år, och under hela denna tid höll sig skatten ganska hög af den orsaken.

Sedan har verkligen försiggått en vägdelening i distriktet, och därigenom har också den kontanta vägs-katten minskats, men i fråga om underhållet vägar jag i alla fall påstå, att distriktet är lika betungadt för det, ty vid en sådan vägdelening, då vägarne blifva indelade, förvandlas denna utgift från kontant betalning på debetsedlarna till ett innaturaunderhåll, som i sin ordning uppskattas genom en särskild nämnd. Den uppskattningen inom Ramsele distrikt har naturligtvis blifvit ofantligt mycket högre genom nämnda vägdelening och den uppskattning som åtföljde den, än hvad den var förut. Jag minns, att förut var uppskattningen 29,000 kronor i rundt tal; nu medförde vägdeleningen och med den uppskattningen och intagningen af nya vägar, som aldrig förut varit indelade, att siffran gick upp till mellan 70,000 och 80,000 kronor.

Nu är emellertid frågan, huruvida ett sådant förhållande kan sägas innebära, att ett väghållningsdistrikt, därigenom att en del af väghållningsbördan förvandlas från kontanta utlägg till natura-underhåll, i verkligheten blir så mycket mindre betungande. Jag anser detta icke vara förhållandet. I detta sammanhang vill jag äfven påpeka, att det å sidan 103 i utskottets utlåtande finns en motivering, som jag måste ogilla. Jag kan nämligen icke fatta annat än att utskottet har fäst sig hufvudsakligen vid den kontanta vägs-katten, hvilket jag för min del anser vara oriktigt. Då det är fråga om att söka bidrag för vägunderhållet i sådant afseende, har jag föreställt mig, att äfven det s. k. innaturaunderhållet skall tagas med i beräkningen, och jag är ganska säker på, att Kungl. Maj:t hittills har tillämpat den principen. Jag kan följaktligen

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

icke gilla utskottets motivering i det fallet. Men då jag tyckt mig finna, att Kungl. Maj:t i detta hänseende har en riktigare syn på tingen än utskottet och då det i alla fall torde vara Kungl. Maj:t som skall pröfva förekommande ansökningar om bidrag, så anser jag icke nödvändigt att göra något förslag om ändrad motivering.

Herr talman, jag skall således för närvarande inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan om anslaget förhöjning till 400,000 kronor.

Herr statsrådet Petersson: Herr talman, mina herrar! Den talare, som först hade ordet, ansåg, att Kungl. Maj:t borde hafva väntat med att framlägga förevarande förslag. Han var trött på vägdiskussioner — och det undrar jag icke mycket på — åtminstone syntes han hafva den meningen, att Kungl. Maj:t kunde förskona oss från en sådan här vägdebatt. I anledning häraf vill jag säga några ord för att gifva skäl, hvarför Kungl. Maj:t ansåg sig icke kunna vänta på det slutliga resultatet af den igångsatta utredningen i ämnet. Orsaken härtill är den, att redan i början af utredningen, när man såg på förhållandena sådana de i verkligheten äro, framstod det klart, att här förefunnos så oerhördt stora missförhållanden, här förefunnos sådana stora ojämnheter, att det sannerligen var mycket svårt för Kungl. Maj:ts regering att helt och hållet blunda för detta, utan man ansåg sig böra undersöka möjligheten af att åtminstone provisoriskt afhjälpa de värsta svårigheterna.

Därtill kommer, att man fann, att en sådan provisorisk hjälp, en provisorisk utjämning åtminstone delvis kunde ske utan att afvakta någon längre, mera ingående utredning, som skulle resultera i lagändringar. Man ansåg, att det vore alldeles uppenbart, att detta åtminstone delvis kunde ske på det enkla sätt, som redan förut kommit till användning, nämligen genom att bevilja ökade medel för att genom Kungl. Maj:ts försorg fördelas mellan de värst betungade distrikten. För den principen, det tar jag för gifvet, har herr Odelberg icke varit så alldeles främmande. Åsikterna skilja sig också här egentligen endast i afseende å beloppen. Herr Odelberg tycker, att man skall gifva litet, så litet, att det icke åstadkommer någon verklig förbättring, under det jag däremot tycker, att man bör taga ut steget litet längre, så att det leder till en något mera verksam utjämning.

Jag skall icke gå så vidare djupt in i ärendet, därför att kammaren är trött och tiden är långt framskriden; men jag ber i alla fall att få anföra några siffror ur statistiken, hvilka visa, att här föreligga så påtagliga missförhållanden, att det är svårt att dröja med ett ingripande.

Äfven sedan det befintliga anslaget å 150,000 kr. för de hårdt betungade väghållningsdistrikten blifvit utdeladt, visar det sig, att den minsta underhållskostnaden per vägfyrk enligt den statistik, som

finnes, har varit 1,7 öre, under det år, som statistiken omfattar. Veta herrarna hvad maximum har varit? Jo, i Norrbottens län 82,2 öre. Det är en skillnad och en ojämnhet, så att jag trotsar, att man på något annat område i skatteväg kan uppvisa något liknande.

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

Jag skall lämna några uppgifter från de olika länen, några jämförelser mellan väghållningsdistrikten inom samma län.

I Uppsala län t. ex. betungas Bälunge härad med 55,4 öre per vägfyrk, medan Vaksala härad endast har 17,6 öre och dessa distrikt hafva nästan precis samma vägfyrktal, men det förstnämnda har jämt dubbelt så långa vägar. Distrikten ligga intill hvarandra, och dock har Bälunge lägre uppskattning. Alltså kan man icke lägga skulden på det förhållandet, att uppskattningen är så olika. Det är ju en invändning som göres.

Jag skall hoppa litet i dessa ganska vidlyftiga uppgifter.

I Jönköpings län har t. ex. Mo härad, oaktadt extra statsbidrag å 14,000 kronor, 45,1 öre, under det att granndistriktet Vista härad har blott 10,7. Dessa bägge distrikt hafva ungefär lika vägfyrktal, men Mo har mer än sex gånger så långa vägar. Uppskattningen är ganska lika. Det är en kolossal ojämnhet.

I Malmöhus län har Frosta härad 32,2, men Torna och Bara härader respektive 15,2 och 13,7. Då uppskattningen ej är afsevärdt olika, beror detta hufvudsakligen på, att Frosta, som har betydligt mindre vägfyrktal än de båda andra, dock har cirka 80 % större vägnät.

I Skaraborgs län är förhållandet detsamma. Slättängs tingslag och Skånings härad ligga visserligen ej intill hvarandra och hafva ej fullt lika naturförhållanden, men uppskattningen per meter väg är nästan densamma. Dock har Slättäng en underhållskostnad af 34,4, men Skåning blott 11,2, beroende på att Slätting med blott $\frac{3}{4}$ af Skånings vägfyrktal har nästan precis dubbelt så långa vägar.

Liknande är förhållandet i Örebro län.

Inom Norrbottens län, där missförhållandena äro allra värst, har t. ex. Öfver-Kalix distrikt, oaktadt extra statsbidrag å 11,000 kronor, en underhållskostnad per fyrk af 67,5 men Gellivare blott 16,3. Visserligen är uppskattningen i förstnämnda distrikt något högre, men hufvudorsaken är, att på hvarje vägkilometer kommer i Öfver-Kalix blott 244 vägfyrk, men i Gellivare 1,644. I Jukkasjärvi komma ända till 2,152 vägfyrk per vägkilometer, och kostnaden är blott 4,6 öre. Alla öfriga lappmarkssocknar äro, som man vet, mycket betungade.

Att detta hvarken beror på olika uppskattning af underhållet af vägarna eller på olikartade taxeringsförhållanden på fastigheter, som man ock har anmärkt, är alldeles uppenbart. Det beror på, att det ena distriktet har så oändligt många flere rikare och bättre skatteobjekt än det andra och på olika storlek af vägnätet.

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

Med dessa siffror — jag har bara plockat några ur högen — för ögonen vill jag säga, att det är synnerligen svårt att blunda och tiga och ingenting göra. Skall man vänta på taxeringsförhållandenas ordnande t. ex., som man här har åberopat, lär det blifva en väntan så lång, att de hårdt betungade distrikten hinna digna under de bördor de hafva, och jag fruktar, att missnöjet och den bekymmersamma ställningen bli så stora, att invånarna anse ställningen vara hårdt när förtviflad och gifva sig af från sin bygd.

Det är endast dessa meddelanden jag velat gifva för att visa, att Kungl. Maj:ts verkliga haft skäl för sitt förslag till denna provisoriska åtgärd, som, såvidt jag förstår, icke innebär den allra minsta fara, allra helst som vi äro inne på principen förut.

Grefve Mörner: Då departementschefen nu har bemött herr Odelberg, kan det tyckas vara onödigt att tillägga något, men då jag under flera år har sysslat med dessa vägrågor, skall jag be, med anledning speciellt af utskottets motivering, som herr Odelberg har åberopat, få säga några ord.

Herr Odelberg har sagt, att starkare motivering för afslag på Kungl. Maj:ts proposition kan icke åberopas, än den som utskottet presterat för bifall. Kan man således i någon mån taga bort udden af utskottets betänkligheter, har man därigenom äfven brutit udden af herr Odelbergs reservation.

Utskottet anför, att ingen som helst utredning föreligger, hvar af man kan finna orsakerna till den till synes ojämna bördan af vägunderhållet.

Skematiskt taget äro naturligtvis dessa orsaker fullkomligt självklara. De bero på ojämnheter i förhållandet mellan å ena sidan de utgifter, som skola bestridas, och å den andra de tillgångar, som finnas att bestrida dessa utgifter med. Men det är uppenbart, att ett sådant skematiskt svar tillfredsställer icke utskottet, utan utskottet torde afse med sin invändning, att i dessa två delar af relationen finnas felkällor.

I fråga om vägfyrktalssumman framhåller utskottet de förefintliga stora ojämnheterna i fastigheternas taxeringsvärden, och det är gifvet, att dessa finnas och kunna icke bortresoneras. Men hvar finnas de och i hvilken omfattning i hvarje särskildt fall? Dessa ojämnheter hafva icke förbisetts, hvarken af de sakkunnige eller af departementschefen, men man har icke sett någon möjlighet att komma förbi dem. Ty ej kan man väl begära, att vid pröfning inom jordbruksdepartementet af ansökningar om extra statsbidrag man skall ingå i någon kritik af dessa lagligen fastställda taxeringsvärden, som af med lokala förhållanden väl förtrogna nämnder blifvit bestämda. De ligga för resten till grund såväl för bevilning som kommunalutskylder och förmögenhetsskatt, och att utöfva kritik mot dem i ett enstaka afseende beträffande särskildt statsbidrag för

tungt väghållningsbesvär lärer vara fullkomligt obefogadt. Det återstår då att gå den väg, som herr Odelberg anvisat, nämligen att anse svårigheterna vara af den art, att de böra rent af förhindra att lämna extra statsbidrag. Men detta är väl att gå för långt, i synnerhet i de fall, där alldeles gifvet vägtungan kan visas icke bero på ojämnhet i taxeringen utan på andra lätt påvisbara omständigheter. För att man icke nu vore i tillfälle att beriktiga en af grunderna till fördelningen af vägbördan jämte ett flertal andra skatteprestationer, skulle man alltså, enligt hans ståndpunkt, nu underlåta att hjälpa dem, som hårdast tryckas af vägbördan. För att man icke kan hjälpa allt, skall man icke företaga sig någonting. För att man icke kan fördela bidraget efter teoretiskt riktiga men ännu ej funna regler, skall man låta de bestående ojämnheterna förbli orubbade i hela deras vidd, och de fattigaste distriktet bli utan hjälp. Jag vill för resten i detta sammanhang frambålla, att fastigheterna äro visst icke de enda beskattningsföremålen i afseende å väghållningsbesväret, utan att äfven inkomst lämnar skatt, ehuru efter en annan grund. Äfven beträffande fastighetstaxeringen är det mycket ovisst, hvilka följder ett beriktigande skulle medföra. Hvem garanterar t. ex. att icke äfven i sådant fall de nu mest betungade distriktet fortfarande skulle bli mest betungade. Beträffande ojämnheternas förefintlighet kan man göra stora misstag. För min del hade jag verkligen alltid trott, att i min hemtrakt, Närke, taxeringsvärdena i allmänhet skulle vara osedvanligt höga. Nu har jag af kommunalskatteberedningen inhämtat, att sedan undersökning blifvit gjord, det visat sig, att taxeringsvärdena i Örebro läns närkesdel motsvara 84 % af köpeskillingarna under senare år, under det att motsvarande procent i Älfsborgs län utgör 86—87 %. Relativt taget äro således taxeringsvärdena i Närke lägre än i Älfsborgs län, i motsats mot hvad jag trott. För öfrigt kan man, om man undersöker den vägstatistik, som utgifves på jordbruksdepartementets försorg, och af hvilken alldeles nyss 1910 års årgång blifvit tryckt, finna, att i ett och samma län, där man väl får antaga, att ungefär analoga regler gälla i afseende å fastighetsbeskattningen, distriktet äro oerhördt skiljaktiga i afseende å väghållningsbesväret, hvilket uppenbart visar, att dessa ojämnheter hafva en annan anledning.

Går man till det andra ledet i relationen, nämligen summan af de utgifter, som skola bestridas med dessa tillgångar, finnas flera anledningar till fel i jämförelsetalen.

Utskottet har framhållet en af dessa anledningar, nämligen olikheten i afseende å vägnätet, i det att inom vissa distrikt nästan alla vägar skulle vara indelade till allmänt underhåll, under det att i andra detta skulle vara fallet blott med de större stråkvägarna. Förstnämnda uppgift, att nästan alla vägar skulle vara indelade, innebär uppenbarligen en öfverdrift, och det är väl icke meningen, att det skall tagas bokstafigen efter orden. För resten är det gifvet,

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

att i tätt befolkade distrikt, äfven det enskilda vägnätet måste vara ganska kraftigt utveckladt, om än de särskilda vägstyckena icke äro så långa. Därtill kommer, att dessa distrikt vanligen ligga i sådana landsdelar, som sakna god tillgång på väglagningsämnen, och där för resten vägarna slitas mer än i andra distrikt. Det låter sig i alla fall icke förnekas, att ojämnheter i detta afseende förekomma, men man torde väl icke kunna åberopa detta såsom ett stöd för att icke lämna statsbidrag till de mest betungade distrikten. Ty ganska säkert är, att det är inom de mest betungade distrikten, som det enskilda vägnätet är relativt störst. Dessa distrikt äro i allmänhet jämförelsevis vidsträckta och hafva en spridd och i allmänhet mindre bemedlad befolkning. Äfven om man jämför distrikten inom ett och samma län, där man får antaga, att samma länsstyrelse tillämpat samma principer beträffande hvilka vägar, som skola tagas in till allmänt underhåll, finnas ofantliga skillnader, som måste härflyta från andra orsaker. Hur man än ordnar väghållningsbesväret, tror jag för öfrigt, att dylika ojämnheter alltid måste förefinnas mellan olika distrikt. De bero i hög grad på bygghelsens täthet och på naturförhållanden, och det blir alltid de i naturhänseende minst gynnade, som i detta afseende blifva mest lidande. Men det är ju just dessa, som skola hjälpas genom extra anslag.

En annan af utskottet icke åberopad men af departementschefen och de sakkunnige framhållen anledning till fel i utgiftsberäkningen är olikheten i uppskattningen af det naturaunderhåll, som jämte andra utgifter konstituerar den utgiftssumma, som lägges till grund för beräkningen af extra statsbidrag. Denna ojämnhet beror till stor del på uppskattningens ålder. Under första tiden efter väglagens tillkomst höllos i regel uppskattningarna mycket låga. Man förstod icke bättre. Men på sista tiden har en stark tendens till stegring visat sig, sedan man fått ögonen öppna för, att man därigenom vinner högre vägskatt från andra beskattningsföremål samt högre statsbidrag. Nu äro emellertid dessa uppskattningar laga kraftvunna, och man skulle för den skull kunna hafva svårt att ingå i någon effektiv kritik af dem. Men i sista upplagan af jordbruksdepartementets vägstatistik har införts en kolumn, som visserligen icke är alldeles exakt, men dock kan användas för att möjliggöra en åtminstone någorlunda antaglig jämförelse mellan uppskattningarna i olika distrikt, och det är gifvet, att den ledning, som denna kolumn lämnar, kommer att beaktas vid understödets utdelande. Det är ju nämligen icke meningen, att hvarje distrikt, som kan uppvisa en underhållsbörda af öfver 30 öre per fyrk, skall äga absolut rätt till motsvarande extra statsunderstöd. De, som äro under, skola icke få rätt att erhålla bidrag, men de, som äro öfver, skola endast hafva en möjlighet att få bidrag, beroende på pröfning. Jag har gjort en längre utredning rörande hithörande förhållanden, men departementschefen har tillräckligt, som jag tror,

berört de faktiska ojämnheterna mellan olika distrikt och län, så att det kan jag förbigå. Jag vill endast nämna, att det mest betungade distriktet har, som departementschefen nämnde, 82,2 öre i underhållskostnad per vägfyrc, under det att det rika Sollentuna utanför Stockholm endast har 1,7 öre pr vägfyrc. Det har således en 57 gånger bättre ställning än det sämsta.

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Nu säger man kanske, att några ören mer eller mindre här och där i allt fall icke betyder så mycket. Det hela skulle blott röra sig om en obetydlighet. Nej, mina herrar! Jag vet icke, om herrarna ha gjort klart för sig, hvad det här rör sig om. Det rör sig om ganska stora värden, i synnerhet för dem, som skola ut med vägs-katten. Jag tillåter mig erinra, att för jordbruksfastighet med naturaunderhåll en vägfyrc är lika med $\frac{5}{3}$ kommunalfyrc, och att det alltså går $16\frac{2}{3}$ vägfyrc på bevillningskronan. Den faktiskt år 1910 utkrädda underhållskostnaden i ett distrikt af 82,2 öre per vägfyrc motsvarar för dylik fastighet 13 kronor 70 öre per bevillningskrona. Detta är ju mycket, och dock är detta icke hela vägbördan utan blott den, som gäller underhållet. Därtill kommer kostnaden för förvaltning, vägbyggnader, skuldräntor och åtskilligt annat, så att vägs-katten är i regel högre än för själfva underhållet.

Såsom en bilaga vid statsrådsprotokollet utvisar, funnos år 1909 i riket sex distrikt, som oaktadt extra statsbidrag hade i underhållskostnad mera än 60 öre per vägfyrc d. v. s. 10 kronor bevillningskronan för naturaväghållare, hvilket ju är ofantligt mycket för denna enstaka skatt, och ej mindre än 63 distrikt, som, likaledes oaktadt dylikt bidrag, hade mer än 30 öre, d. v. s. 5 kronor per bevillningskrona, för jordbruksfastighet.

Denna fråga är särskildt en specialfråga för Norrland, och jag vill säga, att man må göra hvad som helst för att upphjälpa Norrlands bondestånd, hjälpa det med undantagslagar, med jordbruksundervisningskurser och med understöd till torrläggning af jorden m. m., så lyckas man icke lämna någon verkligt effektiv hjälp, så länge bondeståndet tryckes ned af denna skatt, som motsvarar intill 13—14 kronor per bevillningskrona, enbart till själfva vägenderhållet.

Man får dock icke säga, att denna fråga är enbart en fråga för jordbruket, ty den rör också i hög grad arbetare och andra inkomstagare. Förhållandet är ju, att, hvilka fel än kunna finnas i för låga taxeringsvärden å jordbruksfastigheter eller för höga uppskattningar af naturavägenderhållet, hvilka kunna i någon mån göra jordbrukarnas verkliga börda mindre än den ser ut, så beräknas med utgångspunkt från dessa bägge faktorer kostnaden för vägenderhållet, som därefter automatiskt slås ut på de andra vägfyrkarna. Lindringarna för jordbruksfastigheter komma därför automatiskt afven öfriga skattdragare till godo. Dessa ha ju enligt väglagen lägre tal att deltaga med. Men, mina herrar, dessa senare måste betala kontant, under det att jordbruksfastigheterna hafva förmånen att

Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)

till största delen kunna fullgöra vägunderhållet in natura. Särskildt vill jag framhålla, att dessa fördelar, som genom särskildt statsbidrag automatiskt komma äfven andra skattebetalare till godo, enligt gällande regler för understödens utgående icke fullt kunna utnyttjas och sålunda ej heller vid ett bifall till herr Odelbergs förslag, utan endast genom ett bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Jag skall därför, herr talman, tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Swartz: Då tiden är långt framskriden, skall jag söka att fatta mig så kort som möjligt, men i allt fall anser jag mig skyldig att uttala mig något i denna sak, då den ju berör en fråga, som jag i annan egenskap, än den jag nu har, haft mycket stort intresse för att söka få på rätt bog, åtminstone från början sökt inleda på den väg, som jag ansett föra till en lugn och sund utveckling af saken.

Det är här fråga om ett moment i det skatteutjämningsförsök, som sedan många år påfordrats och som på sista tiden på allvar satts i gång. Jag ber att oförbehållsamt få erkänna, att jag för min del anser, att en skatteutjämning på detta område är nödvändig. Den är emellertid icke nödvändig därför, att den ena eller andra kommunen kan vara, såsom från somliga håll framhållits, mera betungad af utgifter i allmänhet, ty jag anser icke, att skatteutjämnigen har till syfte att nivellera förhållandena i allmänhet kommunerna emellan, utan skatteutjämnigen har, för såvidt den medelst statens hjälp skall ske, enligt min åsikt till syfte att lätta bördorna eller åstadkomma jämnhet, när bördorna äro pålagda mindre områden, kommunerna, eller, såsom här är i fråga, väghållningsdistrikten, men tillika äro af den art, att de måste anses hafva ett *allmänmare* intresse, än hvad uteslutande kommunala utgifter ha. Det är därför man måste begränsa sig till sådana slags utgifter, då man vill söka åstadkomma en utjämning på ett rationellt sätt. Härmed vill jag icke hafva sagdt, att icke möjligen i något nödfall, då en kommun är stadd i ett nödläge på grund af andra förhållanden, ett ingripande från statens sida kan vara erforderligt. Men detta är rena undantagsförhållanden och icke regeln.

Jag erkänner, att en utjämning bör ske. Jag vill också för min del säga, att jag hyser den uppfattning, att man, för att göra början med denna utjämning, icke behöfver afvakta en fullständig utredning af kommunernas skatteförhållanden i dess helhet, just af den anledning jag nyss sade, utan man kan företaga exempelvis denna fråga om vägunderhållet till afgörande utan att därför hafva alla frågor om skatteutjämningsproblemet klara för sig. Det gäller härvidlag endast och allenast, att man har grundlinjerna så pass klara, att man kan inpassa anordningarna för denna sak på ett sådant sätt, att de icke strida mot de grundlinjer, som man vill

draga upp för det hela. För min del må jag säga, att vi ha så länge hållit på med dessa saker, att man borde kunna hafva förhoppning att snart komma till ett mera definitivt resultat. Detta är för mig en ytterligare anledning att icke kunna med glädje hälsa detta förslag, som enligt min uppfattning går i alldeles orätt riktning och som icke låter sig inpassa i det system, som jag tänkt mig för denna sak, utan snarare är ägnadt att verka förvirrande än underlättande.

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Det lider ju intet tvifvel, att icke i åtskilliga fall en ojämnhet mellan väghållningsdistriktens bördor beror på verkliga faktiska förhållanden, d. v. s. icke äro af mer eller mindre skenbar natur. Förhållandena kunna vara sådana, att de med afseende på jordbruksfastigheternas taxeringsvärdesbelopp, med afseende på uppskattning af väghållningskostnaden och med afseende på vägindelningen äro alldeles likartade i det ena eller andra distriktet, men att det oaktadt det ena eller andra distriktet kan blifva mycket olika hårdt betungadt. Detta påstående är riktigt, och det anfördes från statsrådsbanken exempel därpå, i afseende å hvilka jag för min del icke kan bedöma, huruvida icke där kunnat spela in sådana här anledningar, som göra likheten mera skenbar än verklig, men som jag vill säga i många fall utan tvifvel utvisa en verklig skillnad. Hvad ådagalägger emellertid detta? Jo, det ådagalägger enligt min uppfattning alldeles tydligt och klart, att icke blir det någon egentlig utjämning att tala om genom det förslag, som här blifvit framställt, om bidrag med visst belopp för den del af kostnaden, som öfverstiger 30 öre pr vägfyrek. Nej, den utjämning, som jag tänkt mig och som jag på principiella grunder tror skulle vara den riktiga, går ut ifrån, att detta är en pålaga af en mera allmän innebörd och bör därför också bäras af större distrikt, än hvad de äro, som för närvarande bära den.

Man skulle kunna gå så långt, att man sade, att, teoretiskt taget, skulle kostnaderna för de allmänna vägarnas underhåll vara en sak, som åligger landet i dess helhet, och det är från teoretisk synpunkt icke mycket att däremot invända, men det är ofantligt stora praktiska svårigheter, som där möta. Det är nämligen alldeles tydligt, att hela förvaltningen då skulle läggas i statens hand, och då skulle det intresse och den insikt, som finnas i de olika landsdelarne, blifva bra litet utnyttjade. Därtill kommer en sak, som är det viktigaste af allt, att då de olika landsdelarna icke hafva ett särskildt intresse af att hålla nere vägunderhållningskostnaden, så skulle intresset naturligtvis gå ut på att lägga så mycket som möjligt på staten. Finge alla bära den kostnaden, funnes icke den hälsosamma sparsamhetsuppmaning, som ligger i, att det är mera lokala skatteintressen, som få spela in. Under sådana förhållanden tror jag, att det är alldeles tydligt, att man måste tänka sig denna börda fördelad på landstingsområdena eller, hvilket i stort sedt är detsamma, på länen. Om man så gör, försvinner i och med det-

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

samma inom länet de olika distrikten emellan den orättvisa, som kan ligga i att, såsom från statsrådsbanken påpekats, de faktiska förhållandena äro olika. Kostnaden för vägarna inom länet blir nämligen utdelad på hela länet, och de nuvarande distrikten inom länet bli lika betungade. Likaledes försvinna eller borde åtminstone finnas stora förutsättningar för, att de skenbara olikheterna skulle försvinna på det sättet. Det är alldeles tydligt — jag talar fortfarande om länet såsom enhet — att om alla delarna af länet hafva samma intresse af vägdelningen, kommer icke någon skiljaktighet i det afseende, som nu mycket ofta förekommer i det ena eller andra distriktet, att vidare göra sig gällande. Det kommer icke att göra sig gällande någon principiell meningsskiljaktighet om, hvad som skall till allmän väg hänföras. Likaså med afseende på vägunderhållet in natura. Slutligen kommer det också att i högsta grad underlätta en likformig taxering af jordbruksfastigheterna inom hela länet, och det är tydligt för hvar och en, hvilken ofantlig vikt och betydelse jordbrukstaxeringsvärdena ha för fastställandet af vägskatten. Min fasta öfvertygelse är, att inom ett och annat län en utjämning på så sätt skulle komma att äga rum, som i högst väsentlig mån skulle verka nedsättande på vägbördorna inom de distrikt, som äro mest tryckta, och utan tvifvel mycket mer än hvad sådana palliativ, som nu föreslås, kunna göra. Enligt min uppfattning skulle en sådan fördelning af väghållningsbesväret också komma att lända till utjämnande af bördorna inom landet i dess helhet. Finge man hvart och ett af de olika länen till ett väghållningsdistrikt, skulle det blifva lättare att afväga och utjämna olikheten mellan de särskilda länen, än hvad det nu kan vara att utjämna förhållandet mellan de många olika distrikten. På det sättet skulle det bli en utjämning af väghållningsbördan i hela riket. Sedan är det emellertid klart, att det kommer att stå kvar en del verkliga olikheter. På grund af vårt lands geografiska förhållanden och den olika tillgången på skatteobjekt inom det ena eller andra länet kommer det att stå kvar en del verkliga olikheter, men om dem kan man vara tämligen förvissad, att de grunda sig på faktiska förhållanden och sålunda äro af beskaffenhet, att de böra afhjälpas. De kunna också på ett kraftigare och riktigare sätt från statens sida afhjälpas, än hvad man nu kan göra, vare sig med det ordinarie väganlaget eller detta anslag för särskilda väghållningsdistrikt, som det nu är fråga om att höja. Det ordinarie väganlaget verkar ytterst schablonmässigt och icke i ringaste mån utjämnande för kostnaderna. Det kan emellertid just med afseende på olikheten i uppskattning af vägunderhållet medföra en verklig olikhet mellan det ena och det andra distriktet. Hvad beträffar detta särskilda anslag, som här är i fråga att höjas, så skulle det, beroende på dessa många olika grunder till olikhet, icke kunna ske någon verklig utjämning genom anslagets höjning, utan i många fall torde de olikheter, som nu endast äro skenbara, förvandlas till verkliga. Det

säger också herr statsrådet på sidan 426 i statsverkspropositionen, då han yttrar, att under vissa förhållanden »den möjligheten icke vore utesluten, att oaktadt sorgfällig pröfning af förhandenvarande uppgifter understöd skulle kunna tilldelas äfven mindre behöfvande distrikt och att sålunda ojämnheter rent af skulle kunna föranledas genom det särskilda understödet.»

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Herr statsrådet söker botemedlet mot detta däruti, att man icke skall gifva understöd åt något annat distrikt, än där vägunderhållet uppskattas till minst 30 öre pr vägfyrk. Det är tydligt, att den omständigheten, om den också kan förminska, icke aflägsnar den fara, som herr statsrådet själf framhållit. Det erkändes också, att om man utan vidare går fram med befintliga siffror, uppstår en stor ojämnhet, men därför skall allt detta, såsom herr statsrådet säger, underkastas en mera fri pröfning, och det skall undersökas vid hvarje särskildt fall, om förhållandena äro sådana, att de medföra rättighet till det högre understödet.

Må så vara, men då man strax förut säger, att man omöjligen kan ändra förhållandet med afseende på uppskattningskostnaden eller jordbruksfastighetstaxeringen, måste man gå ut ifrån dem — och det sade också den siste ärade talaren — och likväl säger statsrådet samtidigt på sidan 425 i statsrådsprotokollet, att detta är omständigheter, som medföra en ytterst ojämn inverkan på dessa förhållanden, en inverkan, som naturligtvis icke kommer att uteblifva, när understödet kommer att ökas.

Nu kan man säga, att detta icke gör så värst mycket, ty det är endast ett provisorium. Det har man hört ofta, men provisorier hafva mycket lätt, när de kommit till stånd och äro af denna beskaffenhet, vissa tendenser att blifva något mer än provisorier. Det må emellertid vara hur som helst härmed, men för mig är det alldeles klart, att man icke skall ens provisoriskt göra något, som, såvidt jag förstår, motverkar hvad man åsyftar.

Felet med nu rådande förhållanden är, att grunden, hvarpå dessa statsbidrag, såväl det ordinarie som det extra anslaget, hvila, är så ytterst ojämn, att bidragen omöjligen kunna verka rättvist och utjämnande. Men om man erkänner detta, och det tycks man göra från alla håll, kan man fråga, om man åstadkommer en bättre utredning genom att bygga på en byggnad, som uppförts på ojämn grund, en våning till, strax innan man är färdig att rifva ned den för att omlägga grunden. Jag kan icke förstå, att man på det sättet underlättar det utjämnande arbete med afseende på grundens omläggning, som är nödvändigt för att komma till en verklig utjämnning. Enligt min uppfattning försvårar man därigenom endast en sådan utjämnning.

Nu kan man säga, att det dröjer länge, innan man kommer till något resultat med afseende på vägskatteförhållandena. Ja, om så blir fallet, beklagar jag detta i allra högsta grad. Ty när jag lämnade denna saks närmare handhafvande, invaggade jag mig i

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

den förhoppningen, att det icke skulle dröja så länge, innan man kom till ett resultat just i denna fråga. Och det direktivet var gifvet åt kommunalskattekommitterade, att de med all makt skulle lägga sig vinn om frågan om vägskatteförhållandenas utjämning. Är det nu så, att man under arbetets gång kommit underfund med att med bibehållande af detta direktiv — jag vet icke, om något annat är gifvet, men jag har icke anledning att tro det — det skulle dröja så ofantligt länge, som herr statsrådet nyss sade, att man kan befara, att ett eller annat väghållningsdistrikt kommer i verkligt nödläge, så undrar jag, huru länge det kommer att dröja med kommunalskatteformen i dess helhet.

Då jag icke hyser någon så pessimistisk uppfattning och för min del anser, att man hellre bör underkasta sig en, såsom jag hoppas, kort väntan — ty åtminstone i en stats lif måste det väl under alla förhållanden anses vara en kort väntan — för att få en rationell utjämning till stånd, än att nu taga en om också genast inträdande så dock i de flesta hänseenden otillfredsställande och irrationell anordning, så ber jag, herr talman, att just på grund af det lifligaste intresse för, att frågan skall kunna lösas på rätt sätt utan störande inflytelser, få yrka bifall till herr Odelbergs reservation.

Herr statsrådet friherre Adelswärd: Herr talman, mina herrar! Här har redan under diskussionen anförts så många skäl för och emot, att jag icke vill trötta kammaren med att upptaga många af dem till behandling. Jag skall därför endast med anledning af min ärade företrädarens i statsrådsämbetet yttrande be att få beröra några af de punkter, som han särskildt framhöll.

Först vill jag då med tillfredsställelse konstatera, att jag beträffande de stora principerna för den tilltänkta kommunalskatteformen och den afsedda utjämningen af kommunalskatterna i hufvudsak delar den uppfattning, som han nyss gjorde gällande. Lika så hörde jag med tillfredsställelse, att han hade den uppfattningen, att det förhållandet, att en stor och genomgripande reform väntar, icke i och för sig bör utgöra något hinder för att vidtaga tillfälliga åtgärder för att utjämna de nu ojämna skatterna. Han sade emellertid, att det system, som i det nu föreliggande förslaget föreslås, vore sådant, att det icke lämpligen borde användas, därför att man icke kunde tänka sig, att det komme till användande vid en definitiv och genomgripande förändring. Härutinnan delar jag också hans åsikt. Jag tror visst icke, att detta system kommer att användas vid en definitiv utjämning, men jag ber att få påpeka, att de åtgärder, hvarom det nu är fråga, äro rent tillfälliga, och att det icke är meningen, att de skola blifva definitiva. Utskottet framhåller i sitt betänkande, att det förslag, som af detsamma tillstyrkts, är och bör vara ett provisorium. Kungl. Maj:t har betonat detta i sin proposition, och jag ber att ytterligare få understryka, att det endast är fråga om ett provisorium.

Om statsunderstöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Den föregående ärade talaren ansåg emellertid, att det öfver hufvud taget vore furligt att använda något provisorium, enär erfarenheten så ofta visade, att det blef bestående. Jag kan icke dela hans mening därutinnan eller hysa några farhågor i detta hänseende. Jag har den bestämda öfvertygelsen, att icke de ifrågasatta åtgärderna på något sätt behöfva föregripa den slutliga och definitiva organisationen af kommunalskatterna och desamma utjämnanne genom statsbidrag.

Här har det talats om behovet af tillfälliga åtgärder, därför att man icke på länge kan vänta en definitiv förändring. Ja, det beror på hvad som menas med längre eller kortare tid. För min del hyser jag den förhoppningen, att ett genomgripande och definitivt förslag till ordnande af kommunalskattefrågan skall kunna framläggas för 1914 års riksdag, och detta torde icke behöfva betraktas såsom så synnerligen lång tid för denna fråga. Men å andra sidan kan man icke heller säga, att det är så kort tid, att det icke skulle vara skäl att genom provisoriska anordningar söka utjämna det för många olägliga skattetryck, som uppkommer genom den synnerligt ojämn skattetungan för vägunderhållet. Dessutom vill jag påpeka, att det här icke är fråga om något nytt. Vi hafva redan ett anslag i samma syfte å 150,000 kronor, fastän det enligt min mening är alldeles för lågt. Det kan icke verka utjämnanne, då däremot den jämförelsevis ringa ökningen af 250,000 kronor, som begäres — jag säger detta i motsats till den föregående ärade talaren — otvifvelaktigt kommer att verka utjämnanne. Det kommer ju att göra mycket på de relativt få väghållningsdistrikt, som hafva en synnerligt hög uttaxering, men det kommer icke att verka synnerligen betungande för de skattdragande i allmänhet, då denna ökning af 250,000 kronor, jämförd med bevillningskrona, icke motsvarar en ökning af ens $\frac{2}{10}$ öre per fyrk.

Ett obestriddigt faktum är, att taxeringarna af jordbruksfastigheter äro ojämn och att sålunda detta ojämn skattetryck icke lämnar ett exakt uttryck för den verkliga ojämnheten utan i viss mån är vilseledande. Men de, som påstå, att dessa taxeringar äro så vilseledande, att det icke är rätt att med anledning af dem bevilja bidrag från statens sida till utjämnanne af väghållningsbördorna, kunna icke bevisa detta, lika litet som jag och de, som dela min mening, kunna bevisa, att ojämnheterna icke äro så stora, som man velat göra troligt. Jag har under den allra sista tiden sökt att få till stånd en utredning om och i hvad mån verkligen dessa fastighetstaxeringar äro så ojämn, att man icke af dem vågar draga några slutsatser. Jag skall senare i annat sammanhang närmare ingå på denna fråga och det resultat, som vunnits genom dessa utredningar, och vill därför nu endast säga, att utredningarna styrkt mig i den uppfattningen, att de ojämnheter, som väl existera, dock icke äro så stora, att man icke med full rätt kan taga ledning af dessa mycket ojämn uttaxeringar och hafva tillräckligt skäl att

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

söka, om också provisoriskt, i någon mån utjämna och lindra det oerhördt stora skattetryck, af hvilket en del kommuner och väghållningsdistrikt lida.

Herr Swartz: Gentemot herr statsrådet friherre Adelswärd tillåter jag mig säga, att jag måtte hafva uttryckt mig synnerligen dunkelt, då herr statsrådet fått den uppfattningen, att jag icke har något emot provisoriska åtgärder, medan man väntar på utredningens resultat. Min mening var tvärtom — och jag trodde äfven att jag lyckats gifva uttryck åt densamma, att jag icke vill vara med om några provisoriska åtgärder, som — något som enligt min mening här skulle blifva fallet — kunna verka förvirrande och förrekykande på den stora utredningens resultat.

Vidare vill jag säga, att herr statsrådet talade om, att det endast är en ökning af 250,000 kronor. Men hvar och en, som sett den kungl. propositionen, vet, att denna beräkning afser endast innevarande år och är stödd på det egendomliga förhållandet, att departementschefen antager, att den nu afsedda höjningen af anslagsbeloppet samt de ifrågasatta förändrade reglerna för anslagets användande ej kunna förutsättas vara, åtminstone i vidsträcktare omfattning, kända före den tid, då ansökningar enligt nu gällande föreskrifter skola vara ingifna, och att det på grund däraf kan antagas, att ansökningar icke skola under detta år inkomma i samma utsträckning som lärer få beräknas under följande år. När man kommer underfund med detta, och det gör man till nästa år, kommer man upp till 700,000 å 800,000 kronor i stället för de nu föreslagna 400,000 kronorna. Det är sålunda icke alltför små belopp det här är fråga om.

Slutligen sade herr finansministern, att provisoriska åtgärder icke, enligt hans uppfattning, kunde vara hindrande för reformen. I denna del tillåter jag mig hysa en annan mening. Jag vill endast framhålla, att, såsom förhållandena nu äro, intresset naturligtvis på många håll är mycket stort för att få en sund och rationell omläggning af kommunalskattefrågan. Man har flera hjälpare att räkna med för ett sundt och ordentligt ordnande af denna fråga, än hvad man kan få, för den händelse man delar ut några hundratusen kronor till dem, som också hafva fördel af omläggningen, men som under sådana förhållanden icke komma att i lika mån hafva intresse af att omläggningen sker på ett sätt, som med rationella grunder är öfverensstämmande. Jag tror, att det ligger en ganska stor fara för en sund reform i framtiden att nu bifalla denna tillfälliga ökning.

Herr Berggren: Herr talman! Jag skall endast med ett par ord förlänga diskussionen. Här har talats om, att man behöfver en fullständig utredning, och att det icke skulle vara lämpligt att höja anslaget, då ett provisorium lätt kunde utbilda sig till någonting mera varaktigt. Men det har också af herr jordbruksministern

frambållits, att vissa kommuner rent af digna under vägskattebördor, och att staten därför bör vara skyldig att bispringa dessa, redan innan en erforderlig utredning hinner komma till stånd, och det är just detta, som jag för min del vill på det kraftigaste understryka. Det har också sagts, att sådana bidrag, hvarom här är fråga, icke skulle komma att verka utjämnande, enär det finnes många andra skatter inom kommunerna, som trycka. Men jag vill påpeka, att numera ingen, enligt min uppfattning, i större eller mindre grad undgår vägskatten, och att således alla skulle hafva nytta af dessa bidrag.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att på det varmaste få tillstyrka utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Odelberg vid punkten afgifna reservation, såvidt förslaget skilde sig från utskottets hemställan; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren skall antaga det förslag, som innefattas i den af herr Odelberg vid punkten 83 af jordbruksutskottets utlåtande nr 1 afgifna reservation, såvidt förslaget skiljer sig från utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 56.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att till afton-sammanträdet uppskjuta den fortsatta behandlingen af föreliggande utlåtande äfvensom handläggningen af återstående ärenden på föredragningslistan.

*Om stats-
understöd till
synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)*

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående lönerreglering för nationalmuseum m. m.;

nr 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af beskickningshus i Berlin,

nr 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för inköp af ett område vid Vadstena hospital och asyl m. m.,

nr 39, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ålders-tillägg åt kanslirådet och byråchefen i ecklesiastikdepartementet P. E. Lindström,

nr 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående medgifvande för provinsialläkaren Herman Anton Melén att komma i åtnjutande af de från och med år 1912 fastställda aflöningsförmåner för provinsialläkare,

nr 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för vissa anordningar vid Trollhätte kraftstation till förekommande af driftstörningar,

nr 42, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för bekämpande af spetälskesjukdomen i Sverige,

nr 43, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för anordnande af kliniker vid vanföranstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg m. m.,

nr 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för uppförande af en anstalt för vanföra i Stockholm,

nr 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående inköp af vissa delar af ön Björkö i Mälaren,

nr 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående vissa byggnadsarbeten m. m. för patologisk-anatomiska institutionen i Lund,

nr 47, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående Härnösands pastorats frigörande från att vara prebende för biskopen i Härnösands stift, och

nr 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bidrag till aflöning åt den skandinaviske bibliotekarien vid nordiska afdelningen af S:te Geneviève-biblioteket i Paris; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 40, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående medgifvande af expropriation för anskaffande å landet af tomtmark för byggnader, afsedda för religiös, social eller kulturell verksamhet.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete;

2:o) angående anslag till vetenskapliga patologiskt-anatomiska arbeten å Sabbatsbergs sjukhus;

3:o) angående upplåtelse af mark till universitetet i Uppsala för uppförande af en ny byggnad för växtbiologiska institutionen därstädes m. m.;

4:o) angående årligt understöd åt förra sköterskan vid Karolinska mediko-kirurgiska institutets pediatrika poliklinik Johanna Jansson;

5:o) angående understödjande af folkbiblioteksväsendet; och

6:o) angående fördelning af medel till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder.

Kammaren åtskildes kl. 4,48 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
